

Wassenaarseweg 56
2333 AL Leiden
Postbus 2215
2301 CE Leiden

www.tno.nl

T +31 88 866 90 00
F +31 88 866 06 10

TNO-rapport

TNO/CH 2014 R10381

Gehoorschade door harde muziek: mogelijkheden voor preventie van gehoorschade bij bezoekers Jongerencentrum Zoeterwoude

Datum	Maart 2014
Auteur(s)	L.S. Zieltjens G.P.A. de Lijster MSc Dr. C.P.B. van der Ploeg
Aantal pagina's	63 (incl. bijlagen)
Aantal bijlagen	12
Opdrachtgever	Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noordelijk Zuid-Holland
Projectnummer	060.03093/01.01

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor opdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst.

Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 2014 TNO

Samenvatting

Dit project is een verkenning naar de mogelijkheden voor preventie van gehoorschade door harde muziek bij bezoekers van jongerencentrum Utopia in Zoeterwoude. Het is uitgevoerd via de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noordelijk Zuid-Holland, naar aanleiding van een verzoek van de burgemeester van Zoeterwoude.

Om de jongeren op een actieve manier te betrekken bij het formuleren van maatregelen is samengewerkt met het bestuur van Utopia en zijn jongeren uit Zoeterwoude zelf betrokken geweest bij de uitvoering van het project. Er is een literatuurverkenning uitgevoerd, er zijn brainstormsessies en focusgroepbijeenkomsten gehouden en vragenlijsten afgenomen.

Uit de resultaten van het onderzoek is gebleken dat tweederde van de ondervraagde jongeren (67%) zich niet bewust is van het risico op gehoorschade of zich er niet mee bezig houdt. Een kwart van de jongeren (26%) geeft aan na het uitgaan last te hebben van een piep in het oor. Meer dan driekwart van de ondervraagde jongeren (79%) doet zelf niets om gehoorschade door harde muziek tegen te gaan. Jongeren zijn zich ook niet bewust van de mogelijke gevolgen van hard geluid tijdens het uitgaan. Hun verwachting is dat zij beschermd worden als iets schadelijk zou kunnen zijn, net als bij alcohol en roken: meer dan de helft van de ondervraagde jongeren (67%) denkt dat de uitgaansgelegenheid en/of gemeente/overheid maatregelen neemt om gehoorschade tegen te gaan.

Op basis van het uitgevoerde project zijn een aantal aanbevelingen geformuleerd. Het meest voor de hand liggend is het aanbieden van (gratis) gehoorbescherming aan bezoekers van Utopia. De jongeren geven zelf aan dat het ook belangrijk is om met de DJ af te spreken dat de muziek niet te lang te hard staat en dat school bij uitstek een goede plek is om preventie van gehoorschade onder de aandacht van de jongeren te brengen. Zolang er nog geen algemene wet- en regelgeving is op landelijk niveau, wordt aanbevolen op lokaal niveau afspraken te maken met uitgaansgelegenheden in de omgeving van Zoeterwoude.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	3
1	Inleiding	7
1.1	Enkele ontwikkelingen om gehoorschade te voorkomen	8
1.2	Recent onderzoek naar preventie van gehoorschade.....	8
1.3	Aanleiding huidig project	9
1.4	Deze rapportage	10
2	Methode	11
2.1	Onderdelen van het onderzoek	11
2.2	Literatuurverkenning	11
2.3	Werving.....	11
2.4	Brainstormsessies	11
2.5	Vragenlijsten	12
2.6	Focusgroepbijeenkomsten	13
2.7	Participatieladder	13
2.8	Data-analyse.....	13
3	Resultaten	15
3.1	Literatuurverkenning	15
3.2	Brainstormsessies	15
3.3	Korte en lange vragenlijst	17
3.4	Focusgroepbijeenkomsten	20
3.5	Participatieladder	22
4	Conclusie, discussie en aanbevelingen.....	25
4.1	Conclusie en discussie	25
4.2	Aanbevelingen	26
5	Referenties	29
	Bijlage(n)	
	A Topiclijst bestuur	
	B Topiclijst voortgezet onderwijs (school 1)	
	C Korte vragenlijst	
	D Lange vragenlijst	
	E Samenvatting focusgroepen	
	F Criteria/aantal respondenten Precaution Adoption Process Model	
	G Samenvatting brainstorm JAR	
	H Samenvatting brainstorm bestuur Utopia	
	I Tabel gevonden interventies en methoden	
	J Resultaten korte vragenlijst	
	K Resultaten lange vragenlijst	
	L Leden projectgroep	

1 Inleiding

Gehoorschade door hard geluid is permanent en onomkeerbaar. Ongeveer 450.000 jongeren in Nederland hebben last van gehoorschade als gevolg van het luisteren naar te harde muziek. Per jaar komen er ongeveer 21.500 jongeren bij met gehoorschade (Passchier-Vermeer, 1989). Gehoorschade wordt veroorzaakt door een combinatie van te lang en te vaak naar hard geluid luisteren.

Uit divers recent vragenlijstonderzoek blijkt dat jongeren veelvuldig worden blootgesteld aan (harde) muziek. Zij luisteren veelvuldig naar muziek via koptelefoons. Daarnaast bezoeken zij geregeld muziekevenementen waarbij de blootstellingsniveaus kunnen leiden tot gehoorschade. Voor Nederland ontbreken gegevens over trends in de tijd met betrekking tot de prevalentie van gehoorschade (Gommer, Hoekstra, Engelfriet, Wilson & Picavet, 2014).

Een veilige norm voor vrijetijdsgeluid is 88 decibel (dB), maar harder geluid kan gehoorschade opleveren. Als het geluidsniveau met 3 decibel (dB) omhoog gaat, wordt de tijdsduur waarmee iemand veilig in een uitgaansgelegenheid kan verblijven met de helft verkort (zie onderstaande tabel) (Nationale Hoorstichting, 2014).

Geluidsniveau	Aantal uren per dag	Aantal dagen per week	Aantal weken per maand	Risico voor het gehoor
100 dB(A)	1	2	2	Veilig
	2	2	2	Veilig
	4	2	2	Onveilig
	1	2	4	Veilig
	2	2	4	Onveilig
103 dB(A)	4	2	4	Uiterst onveilig
	1	2	4	Veilig
	2	2	2	Onveilig
	4	2	2	Uiterst onveilig
	1	2	4	Onveilig
110 dB(A)	2	2	4	Uiterst onveilig
	4	2	2	Uiterst onveilig
	1	2	2	Uiterst onveilig
	2	2	4	Uiterst onveilig
	4	2	4	Uiterst onveilig

Al is het ontstaan van gehoorschade door uitgaan moeilijk te bewijzen, in arbeidsomstandigheden is al eerder aangetoond dat door hard geluid op latere leeftijd gehoorschade ontstaat (ACOEM, 2003). Er is geen reden om aan te nemen dat dit bij veelvuldige blootstelling aan harde muziek anders zal zijn. Uit een onderzoek onder 94 volwassenen in de leeftijd van 18 tot 65 jaar naar gehoorverlies veroorzaakt door lawaai (noise-induced hearing loss), bleek dat een overgroot deel van de deelnemers tenminste een symptoom van gehoorschade vertoonde sinds het gebruik van persoonlijke muziekspekers (Shah, Gopal, Reis & Novak, 2009).

Gevolgen van gehoorschade uit zich zowel op sociaalpsychologisch als sociaal-maatschappelijk vlak. Hierbij kan gedacht worden aan participatie in het gezin, op school, op het werk en in de maatschappij. Jongeren kunnen moeilijker meekomen op school en oudere mensen kunnen moeilijker meekomen op het werk, dit terwijl men steeds langer aan het arbeidsproces dient deel te nemen (Kerncoalitie NPG, 2013).

1.1 Enkele ontwikkelingen om gehoorschade te voorkomen

Voor geluidsnormen in arbeidssituaties is de Arbowet van toepassing, bij geluidsnormen in de omgeving wordt de Hinderwet gehandhaafd. Er is op dit moment in Nederland echter geen algemene wet- en/of regelgeving voor bezoekers van uitgaansgelegenheden om hen te beschermen tegen hard geluid. Op 14 februari 2014 is een convenant afgesloten tussen staatssecretaris Van Rijn (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport) en twee brancheorganisaties uit de muzieksector. Het doel van het convenant is om gehoorschade door harde muziek te voorkomen. Het moet ertoe leiden dat de muziek zachter gaat en dat de bezoekers actief worden voorgelicht over de risico's van harde muziek, zodat zij zich daartegen kunnen beschermen.

Staatssecretaris Martin van Rijn benadrukt dat *“met dit convenant de volumeknop terug wordt gedraaid naar een niveau waar muzikanten, barpersoneel en bezoekers met de juiste gehoorbescherming de hele avond veilig in kunnen verblijven. Ik waardeer het dat deze partijen hun verantwoordelijkheid nemen en een voortrekkersrol vervullen bij het tegengaan van gehoorschade. Ik streef ernaar dat meer partijen zich nog aansluiten bij het convenant. Daar wil ik wel direct bij zeggen dat mijn verwachtingen hoog zijn. Deze afspraken moeten echt leiden tot concrete verbeteringen zodat bezoekers op een veilige manier van muziek kunnen genieten. Als die uitblijven, overweeg ik wettelijke maatregelen.”*

Persoonlijke muzikspelers vormen een andere belangrijke bron van geluid. Om het risico op gehoorschade te beperken, bestaan er sinds januari 2013 Europese normen voor het volume van persoonlijke muzikspelers. Alle muzikspelers die sinds begin 2013 in Europa op de markt worden gebracht, moeten zijn voorzien van een volumebegrenzer. Het volumeniveau is standaard ingesteld op maximaal 85 dB. Het maximum volume van nieuwe muzikspelers, zoals telefoons, MP3/-4 spelers en/of in combinatie met koptelefoons is 100 dB. Uit een eerste onderzoek van de NVWA (2013) bleek echter dat een groot deel van de muzikspelers niet aan deze nieuwe eisen voldeed.

In Vlaanderen is per 1 januari 2013 een wetgeving van kracht die het maximale volume op inrichtingen en evenementen waar elektronische versterkte muziek wordt gespeeld vastgesteld op 100 dB (Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, 2012). Deze wetgeving is niet van toepassing op niet-versterkte muziek (bv. een fanfare). Een volume van 100 dB kan echter nog steeds tot gehoorschade leiden en is het dragen van gehoorbescherming nodig.

1.2 Recent onderzoek naar preventie van gehoorschade

Een aantal jaar geleden hebben GGD Amsterdam en Centrum Media & Gezondheid de pilotvoorlichtingscampagne Sound Effects ontwikkeld en uitgevoerd

in Amsterdam (Jurg & Bouman, 2009) waarbij gezocht werd naar mogelijkheden om het publiek te bereiken en te informeren over gehoorschade en preventiemogelijkheden. Sound Effects is een interventie en communicatietraject om gehoorschade te voorkomen bij (jong)volwassenen tussen de 16 en 30 jaar die minimaal 2x in de maand uitgaan naar een club, discotheek, poppodium en/of dance event. De pilotcampagne is uitgevoerd onder de slogan 'GO>OUT PLUG>IN'. De interventie richt zich niet alleen op het uitgaanspubliek (traject 1), maar ook op de omgeving (traject 2; eigenaren van uitgaansgelegenheden, organisatoren van dance-evenementen en concerten) en pleitbezorging via massa media (traject 3).

Om de interventie goed aan te kunnen laten sluiten bij het uitgaanspubliek (traject 1) is voor de ontwikkeling van het theoretisch kader van Sound Effects o.a. gebruik gemaakt van het Precaution Adoption Proces Model (PAPM) (Weinstein & Sandman, 1992). De zeven verschillende stadia van het model zijn hierbij verder uitgewerkt op het onderwerp preventie van gehoorschade bij het uitgaanspubliek:

- Stadium 1: onbekend met risico gehoorschade en hard geluid (unaware)
- Stadium 2: bekend met risico, maar schatten eigen risico laag in, zijn niet bezig met onderwerp (unengaged by issue)
- Stadium 3: nog geen beslissing genomen om maatregelen te treffen om gehoor te beschermen (undecided)
- Stadium 4: besloten om wel / geen preventiemaatregelen te treffen (decided to act / not to act)
- Stadium 5: gepland om preventiemaatregelen te nemen (decided to act)
- Stadium 6: neemt preventiemaatregelen (acting)
- Stadium 7: blijf preventiemaatregelen nemen (maintenance).

De verschillende onderdelen van de interventie in traject 1 zijn toegespitst op de verschillende stadia van het model. Voor uitgaanspubliek dat in mindere mate of helemaal niet bezig is met het onderwerp preventie van gehoorschade (stadia 1 t/m 4) zijn bij de interventie onderdelen ingezet o.a. gericht op kennis en risicoperceptie, zoals free cards en de 'Sound Soap' met bijpassende website. Voor uitgaanspubliek dat bewust op zoek is naar informatie over gehoorschade en preventie zijn onderdelen ingezet o.a. gericht op eigen effectiviteit, sociale steun en beloning, zoals posters, flyers, peer education en decibelbord.

Uit resultaten van het onderzoek naar Sound Effects is gebleken dat gehoorschade preventie bij het uitgaanspubliek op de kaart is gezet (Jurg & Bouman, 2009).

1.3 Aanleiding huidig project

Dit project betreft een verkenning van de mogelijkheden voor preventie van gehoorschade door harde muziek bij bezoekers van jongerencentrum Utopia in Zoeterwoude.

Veel jongeren in de gemeente Zoeterwoude en omgeving gaan uit bij jongerencentrum Utopia. De gemeente is eigenaar van dit jongerencentrum en verhuurt deze aan de jongerenvereniging. De burgemeester maakt zich zorgen om de eventuele gehoorschade die de jongeren kunnen oplopen bij het bezoeken van Utopia. In samenwerking met het bestuur van Utopia wil de burgemeester het onderwerp gehoorschade door harde muziek bij het uitgaan aan de orde stellen.

Om tot acceptabele veranderingen te komen is het van belang dat deze veranderingen door de betrokken jongeren ondersteund en uitgedragen worden.

Het bestuur van Utopia bestaat uit jongeren. Zij zorgen ervoor dat alles wordt geregeld voor de feesten. Er komen geregeld bekende DJ's naar Utopia. Utopia is alleen geopend voor publiek vanaf 15 jaar, maar een paar keer per jaar organiseert Utopia een kinderdisco voor kinderen van 10 tot en met 14 jaar.

Tijdens dit kortdurende project stonden de volgende vragen centraal:

- A *Hoe kunnen jongeren op een actieve manier betrokken worden bij het formuleren van maatregelen ter preventie van gehoorschade binnen het Jongeren centrum Zoeterwoude?*
- B *Hoe kan participatie (probleemeigenaarschap, oplossingseigenaarschap) tot stand gebracht worden bij jongeren in Zoeterwoude en hoe kunnen er gezamenlijke maatregelen geformuleerd worden met betrekking tot preventie van gehoorschade?*

Om tot een aanbeveling op de onderzoeksvragen te komen, is er een werkgroep samengesteld met professionals uit de praktijk en beleid: GGD Hollands-Midden, Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC), Jongerenadviesraad (JAR) van de gemeente Zoeterwoude, Nationale Hoorstichting, TNO en de gemeente Zoeterwoude (zie bijlage L).

1.4 Deze rapportage

Deze rapportage betreft een bondige weergave van de onderzoeksresultaten. In hoofdstuk 2 wordt de methode van onderzoek beschreven. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het onderzoek weergegeven, bestaande uit de uitkomsten van de brainstormsessies met het bestuur van Utopia en de JAR, de antwoorden van de jongeren op de korte en lange vragenlijsten en de focusgroepbijeenkomsten met kleine groepjes jongeren. In hoofdstuk 4 volgt de discussie en worden aanbevelingen gedaan naar aanleiding van het onderzoek.

Dit kortdurende project is uitgevoerd met subsidie van de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noordelijk Zuid-Holland.

2 Methode

2.1 Onderdelen van het onderzoek

Voor het onderzoek zijn de volgende stappen uitgevoerd:

- Literatuurverkenning,
- Brainstormsessies met leden van de Jongerenadviesraad (JAR), het bestuur van Utopia en een aantal jongeren van een school voor voortgezet onderwijs,
- Afname korte en lange vragenlijst bij bezoekers van een feestavond bij Utopia,
- Afname korte en lange vragenlijst bij een aantal jongeren van een sportvereniging met aansluitend een focusgroepbijeenkomst,
- Afname korte en lange vragenlijst bij jongeren op een school voor voortgezet onderwijs met aansluitend een focusgroepbijeenkomst.

2.2 Literatuurverkenning

Bij de start van het project is een literatuurverkenning uitgevoerd naar participatiemethoden en interventies ter preventie van gehoorschade. Hierbij zijn diverse boeken en databanken geraadpleegd.

Aan de hand van de uitgevoerde literatuurverkenning is een overzicht opgesteld van methoden om jongeren te betrekken bij het formuleren van maatregelen ter preventie van gehoorschade én interventies ter preventie van gehoorschade bij jongeren. In de tabellen wordt weergegeven waarom een interventie of methode volgens het onderzoeksteam wel of niet geschikt is, hoe het uitgevoerd zou kunnen worden en wat de kans op slagen is. Aan de hand van deze factoren zijn de methoden en interventies in overleg met de projectgroep ingedeeld in een kleurenschema: groen geeft aan dat het een geschikte methode of interventie kan zijn, oranje geeft aan dat deze methode of interventie minder geschikt is en rood geeft aan dat dit geen geschikte methode of interventie zou zijn. De gevonden methoden en interventies zijn tijdens de focusgroep bijeenkomsten voorgelegd aan de jongeren.

2.3 Werving

Op locatie bij Jongeren centrum Utopia werden deelnemers geworven en gevraagd deel te nemen aan het onderzoek door middel van het invullen van een vragenlijst. Ook via het eigen netwerk van de onderzoekers zijn deelnemers geworven, waarbij geprobeerd is een verdeling van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau te verkrijgen die overeenkomt met die van bezoekers van Utopia. Tijdens een projectgroep-overleg is daarnaast voorgesteld om mogelijke respondenten via contacten van de medewerker van GGD Hollands Midden en via emailadressen van de JAR te benaderen. Helaas heeft dit geen respondenten opgeleverd.

2.4 Brainstormsessies

Jongerenadviesraad

Als eerste verkenning naar de ideeën en behoeften van jongeren op het gebied van gehoorschade, is er een brainstormsessie georganiseerd met een aantal leden van de JAR van de gemeente Zoeterwoude. De JAR geeft de gemeente gevraagd en ongevraagd advies als het gaat om het jeugdbeleid. Tijdens deze brainstormsessie

is uitgebreid gesproken over de mogelijkheden voor preventie van gehoorschade door harde muziek.

Bestuur Jongerenvereniging Utopia

Twee onderzoekers zijn in gesprek gegaan met het bestuur van de jongerenvereniging ter kennismaking, om de mening te horen van de leden van het bestuur van Utopia en om inzicht te krijgen in de cultuur die er bij Utopia heerst. Dit gesprek vond plaats bij Utopia in Zoeterwoude. In bijlage A zijn de vragen opgenomen die aan het bestuur zijn gesteld.

Voortgezet onderwijs (school 1)

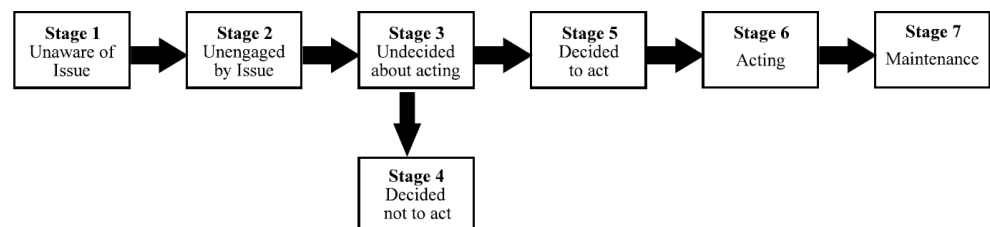
Met vier leerlingen van een school voor voortgezet onderwijs in Leiden is aan de hand van een topiclijst (bijlage B) een brainstormsessie gehouden. Deze topiclijst is opgesteld door het onderzoeksteam. De nadruk van deze brainstormsessie lag op het werven van ideeën hoe de bezoekers van Utopia bereikt konden worden.

2.5 Vragenlijsten

De vragenlijsten zijn opgesteld door het onderzoeksteam. Het invullen van de korte vragenlijst duurde ongeveer 10 minuten, het invullen van de lange vragenlijst duurde ongeveer 20 minuten. Als dank voor het invullen van de lange vragenlijst kregen de jongeren een consumptiemuntje om te besteden bij Utopia. De lange en korte vragenlijsten zijn afgenomen op locatie bij uitgaansgelegenheid Utopia, op een school voor voortgezet onderwijs (derde en vierde klas VMBO), bij een basketbalvereniging en bij jongeren uit het eigen netwerk van de onderzoekers.

Korte vragenlijst

De nadruk van de korte vragenlijst (zie bijlage C) lag op het verkrijgen van inzicht in welk stadium van het Precaution Adoption Process Model (PAPM) de jongeren in Zoeterwoude zich bevinden. Wanneer bekend is in welke stadium de jongeren zich bevinden, kunnen eventuele maatregelen en/of interventies aangepast worden aan het betreffende stadium (vergelijk onderzoek naar Sound Effects; paragraaf 1.2). Met behulp van de antwoorden op de korte vragenlijst werden de jongeren in één van de stadia van het PAPM (zie figuur 1) ingedeeld. Om deze indeling te kunnen maken, zijn eerst criteria opgesteld waaraan het antwoord van de jongere moest voldoen om vervolgens de jongere in een bepaald stadium te kunnen indelen. Deze criteria zijn terug te vinden in bijlage F. Door middel van het turven van antwoorden zijn de jongeren ingedeeld in één van de zeven stadia (zie bijlage F).

Figuur 1: Precaution Adoption Process Model (Weinstein & Sandman, 1992)

Lange vragenlijst

De nadruk van de lange vragenlijst (zie bijlage D) lag op het verkrijgen van ideeën van jongeren met betrekking tot maatregelen om gehoorschade te voorkomen en hoe jongeren bij een onderzoek naar de preventie van gehoorschade betrokken kunnen worden.

2.6 Focusgroepbijeenkomsten

De nadruk van de focusgroepbijeenkomsten lag op het betrekken van de jongeren bij het formuleren van maatregelen ter preventie van gehoorschade en hoe jongeren het liefst betrokken willen worden bij een onderzoek. Tijdens de focusgroepbijeenkomsten zijn ook de ideeën uit de brainstormsessies met de JAR en het bestuur van Utopia getoetst. De focusgroepen zijn door twee onderzoeksassistenten gehouden bij een sportvereniging en twee VMBO klassen van een school voor voortgezet onderwijs. De focusgroepen bestonden uit gemiddeld zes personen per bijeenkomst. Bijlage E geeft een samenvatting van deze focusgroepen.

2.7 Participatieladder

De participatieladder is een meetinstrument waarmee vastgesteld kan worden in hoeverre een burger meedoet in de samenleving (Sok, Kok, Royers & Panhuijzen, 2009). De ladder bestaat uit zeven treden die lopen van informeren ('participant is toehoorder'), raadplegen ('geeft zijn mening of kennis rond een beleidsonderwerp'), via adviseren ('genereert ideeën en oplossingen voor goed advies binnen een beleidsthema'), coproductie ('werkt intensief met de gemeente mee aan plannen en beleid') en meebeslissen ('is medeverantwoordelijk voor beslissingen') tot zelf organiseren ('organiseert en voert zelf projecten uit').

Na afloop van het onderzoek zijn de activiteiten ingedeeld op deze participatieladder, op het niveau van het formuleren van maatregelen ter preventie van gehoorschade en op het niveau van meedoen door jongeren aan het onderzoek.

2.8 Data-analyse

SPSS

De gegevens uit de vragenlijsten zijn door de onderzoeksassistent verzameld, verwerkt en geanalyseerd met behulp van het statistische programma SPSS Statistics 20.

3 Resultaten

3.1 Literatuurverkenning

Aan de hand van de uitgevoerde literatuurverkenning is een overzicht gemaakt van mogelijkheden om jongeren te laten participeren in het onderzoek en interventies die gebruikt worden bij de preventie van gehoorschade. In bijlage I is de volledige tabel opgenomen.

Hieronder staan de meest en minste geschikte methoden en interventies (volgens het onderzoeksteam):

Participatie

Meest geschikte methoden (groen)

- Vragenlijsten op Facebook,
- Brainstormsessies met het uitgaanspubliek.

Minst geschikte methoden (rood)

- MSN interviews (chatten),
- Models at work.

Interventies

Meest geschikte interventies (groen)

- Niet te dicht bij de speakers staan,
- Oordopjes gebruiken,
- Digitale MP3 check,
- Een informatiestand,
- Plaatsen van voorlichtings- en waarschuwingstekens.

Minst geschikte interventies (rood)

- Folder en flyer materiaal,
- Aanpassingen in de fysieke omgeving.

3.2 Brainstormsessies

3.2.1 Jongerenadviesraad

Niemand van de JAR draagt gehoorbescherming. Eén lid geeft aan, dat als er oordopjes zijn waarbij je gewoon met mensen kan praten, hij deze zou gebruiken. Volgens hem leeft het idee dat je je vrienden niet meer kunt verstaan wanneer je oordopjes draagt. Om dit te weerleggen kwam hij met het idee om jongeren bij binnenkomst oordopjes in te laten doen waarbij je je vrienden niet kan verstaan en daarna geluiddempende oordopjes te geven waarbij dit wel het geval is. Zo maak je de jongeren er volgens hem van bewust, dat het verstaan van andere mensen geen belemmering hoeft te zijn om oordopjes te gebruiken. Bijlage G geeft een samenvatting weer van de brainstormsessie met de JAR.

De volgende ideeën werden door de JAR aangedragen om gehoorschade bij jongeren onder de aandacht te brengen en/of te voorkomen:

- Muziek zachter zetten,

- Koptelefoon neerleggen waarop wordt afgespeeld hoe geluid klinkt als je gehoorverlies door harde muziek hebt opgelopen (bijvoorbeeld een piep) en de gevolgen aan de jongeren laten horen,
- Live (met DJ's) een MP3 check uitvoeren, zodat er gekeken kan worden hoe goed iemand nog hoort.
- Voorlichting geven door jongeren voor jongeren,
- Decibelmeter met kleurtjes (in plaats van cijfers) ophangen; de betekenis moet helder zijn,
- Vrijwilligers achter de bar met een decibelmeter op een T-shirt,
- Praten met de DJ's, met als doel dat het publiek zich bewust wordt van gehoorschade,
- Speakers in het plafond monteren, zodat de afstand tussen het publiek en het geluid groter is,
- Automaat met oordoppen installeren,
- Een hek op twee meter afstand van de boxen plaatsen.

“Is het een idee om een koptelefoon met piep neer te leggen. Mensen kunnen dan de piep horen en het idee is erachter; na het horen van zo'n piep moet je er toch niet aan denken om dit de rest van je leven te hebben?!”

3.2.2 Bestuur Utopia

Het eerste wat opvalt bij binnenkomst bij Utopia is een bordje boven de ingang met daarop de tekst: “Pas op, gehoorschade”. Ook tijdens het gesprek met het bestuur van Utopia werd duidelijk dat zij al bezig zijn met het onderwerp gehoorschade. De speakers staan naar de dansvloer gericht; hierdoor hoeft het geluid niet te hard en kan met veel minder vermogen hetzelfde effect verkregen worden. Het geluidsniveau bij Utopia is twee keer gemeten en leden van het bestuur gaven aan dat het geluidsniveau beide keren binnen “de norm” was. Zij wisten echter niet meer wie deze meting had uitgevoerd en welk aantal decibel er precies gemeten was. Een DJ die ook bij gesprek aanwezig was en de penningmeester gebruiken zelf gehoorbescherming, voor de vrijwilligers die achter de bar staan zijn er oordopjes beschikbaar. Hier wordt echter geen gebruik van gemaakt. De vrijwilligers lopen ook door de zaal en het dragen van oordopjes wordt op dat moment als “stom” gezien. De penningmeester ervaart het dragen van oordopjes als prettig. Hij krijgt echter vaak als reactie: “Waarom heb je dat in? Je moet naar de muziek luisteren!”. Het bestuur geeft aan dat het probleem vooral bij de DJ ligt, omdat hij vaak oordopjes én een koptelefoon draagt en het geluid vervolgens omhoog gooit. Het bestuur ziet geen mogelijkheid hier iets aan te kunnen doen, omdat in het contract met de DJ wordt vastgelegd dat deze zelf mag weten hoe hard de muziek staat. Naarmate het later wordt, gaat de muziek nog harder, omdat een DJ graag wil pieken in zijn muziekset. Het bestuur benadrukt dat herhaling bij jongeren van groot belang is bij de preventie van gehoorschade. In bijlage I worden de resultaten van de brainstormsessie met het bestuur schematisch weergegeven.

De volgende ideeën werden door het bestuur aangedragen om gehoorschade bij jongeren onder de aandacht te brengen en/of te voorkomen:

- Het verschil laten horen tussen wel en geen gehoorschade,
- Een campagne op TV,
- Iemand met een koptelefoon de zaal in laten lopen, zodat degene kan horen hoe het is om gehoorschade te hebben,
- Jongeren apart nemen en het gesprek aangaan,

- De DJ aanpakken, deze is namelijk een sleutelfiguur,
- Face-to-face jongeren een aantal korte vragen stellen door een leeftijdsgenoot,
- Geen vragenlijst op papier.

“De DJ doet de oordoppen in, koptelefoon op en draait dan de volumeknop open. Dat is het probleem.”

3.2.3 Voortgezet onderwijs (school 1)

Uit de brainstorm met een aantal leerlingen van een school voor voortgezet onderwijs blijkt dat geen enkele leerling gehoorbescherming gebruikt, maar wel een piep hoort na het uitgaan. De leerlingen hebben hier eigenlijk nog nooit over nagedacht, maar geven toe dat het wel slim is om gehoorbescherming te gebruiken. Ze geven aan dat wanneer de muziek iets zachter zou staan bij Utopia, ze wel blijven komen en dat dit waarschijnlijk ook voor de overige bezoekers geldt.

Op de vraag hoe het beste een grote groep jongeren bereikt kan worden om aandacht te geven aan het voorkomen van gehoorschade, gaven de leerlingen de volgende antwoorden:

- Bij de deur van een feest staan om gehoorschade onder de aandacht te brengen bij het uitgaanspubliek,
- Naar de kaartverkoop van feesten gaan om met jongeren in gesprek te gaan over gehoorschade,
- Facebook gebruiken om jongeren bewust te maken van gehoorschade,
- Wanneer de jongeren meewerken aan bijvoorbeeld een vragenlijst of focusgroep hier een beloning tegenover zetten.

“Ik dacht de laatste keer wel, misschien moet ik oordopjes kopen of zo. Maar ja, ik weet niet.”

3.3 Korte en lange vragenlijst

In totaal hebben 95 jongeren de korte vragenlijst ingevuld. Van deze groep hebben 66 jongeren, naast de korte vragenlijst, ook de lange vragenlijst ingevuld. Tijdens het afnemen van de vragenlijsten hadden de onderzoeksassistenten oordopjes in om hun gehoor te beschermen. Dit werd door geen van de jongeren opgemerkt.

De gemiddelde leeftijd van de jongeren die de korte vragenlijst hebben ingevuld, was 16.7 jaar (SD = 2.8). In deze groep zaten 47 (49%) meisjes en 48 (51%) jongens. Van de respondenten volgt meer dan de helft (60%) een opleiding op VMBO-niveau. De gemiddelde leeftijd van de jongeren die de lange vragenlijst hebben ingevuld, was 16.4 jaar (SD = 2.4). Deze groep bestond uit 35 meisjes (54%) en 30 jongens (46%). Ook hier volgt het merendeel van de respondenten (65%) een opleiding op VMBO-niveau.

Hieronder worden de resultaten per vraag kort beschreven. In bijlage J worden de resultaten van de korte vragenlijst weergegeven in verschillende tabellen. De resultaten van de lange vragenlijst worden weergegeven in bijlage K.

3.3.1 *Korte vragenlijst*

Indeling Precaution Adoption Process Model

Met behulp van een aantal vragen uit de korte vragenlijst is informatie verzameld om de jongeren in te kunnen delen in één van de zeven stadia van het Precaution Adoption Process Model (PAPM). Hieruit is gebleken dat 63 jongeren (66%) zich bevinden in stadium één: 'unaware of issue'. In bijlage H wordt de indeling van de gehele onderzoeksgroep in het Precaution Adoption Process Model weergegeven.

Vraag *Heb je zelf last van je gehoor? Zo ja, wanneer?*

Van de 95 respondenten die de korte vragenlijst hebben ingevuld, geven 69 jongeren (73%) aan dat zij geen last hebben van hun gehoor. Van de 78 jongeren die aangeven wel last te hebben van hun gehoor, geven er 20 (26%) aan dat dit alleen direct na het uitgaan is.

Vraag *Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?*

Van de 48 jongens geven er 12 (25%) aan zelf iets doen om gehoorschade tegen te gaan. Bij de meisjes zijn dit er 8 van de 47 (17%). Bij de jongens komen de oorkappen op het werk het meest voor, meisjes zetten de muziek zachter. Negenendertig meisjes van de 47 (83%) geven aan niks te doen om gehoorschade tegen te gaan. Bij de jongens zijn dit er 36 van de 48 (75%). Zowel jongens als meisjes geven als meest voorkomende reden aan om niets te doen dat zij nog geen last hebben van gehoorschade.

Vraag *Wat vind je van gehoorbescherming en de mensen die dit gebruiken?*

Eenendertig van de 48 jongens (65%) geven aan, dat zij gehoorbescherming 'heel belangrijk' of 'een beetje belangrijk' vinden. Bij de meisjes zijn dit er 27 van de 47 (58%). Vijf meisjes (11%) en 2 jongens (4%) vinden gehoorbescherming niet belangrijk. Een derde van de jongens (15; 31%) en een derde van de meisjes (15; 32%) geeft aan helemaal niet bezig te zijn met gehoorbescherming.

Vraag *Wat vind je van het geluidsniveau bij Utopia?*

Meer dan de helft van de meisjes (55%) en meer dan de helft van de jongens (59%) vinden de muziek bij Utopia precies hard genoeg staan. Ruim een kwart van de meisjes (30%) en ruim een kwart van de jongens (28%) geven aan dat het geluidsniveau hen niet uitmaakt.

Vraag *Wat zou je ervan vinden als de muziek zachter zou gaan?*

Van de 48 jongens geven er 13 (27%) aan, dat het geen probleem is als de muziek zachter gaat, deze jongens geven aan dat ze naar Utopia blijven komen. Bij de meisjes geven er 17 van de 45 (38%) aan, dat het geen probleem is als de muziek zachter gaat, deze meisjes geven aan te blijven komen. Bijna de helft van de meisjes (49%) en bijna de helft van de jongens (46%) geven aan dat het hen niet uitmaakt als de muziek zachter zou gaan.

3.3.2 *Lange vragenlijst*

Bij het invullen van de lange vragenlijst konden de jongeren ingaan op de vragen hoe zij graag bereikt willen worden en bewust worden gemaakt van de gevolgen van harde muziek voor het gehoor. Ook werden de ideeën getoetst die eerder uit de brainstormsessie met de JAR waren gekomen.

Vraag *Weet je iets over gehoorschade?*

Van de 30 jongens geven er 14 (47%) aan, dat zij iets over gehoorschade weten; het meest voorkomende antwoord is dat je een permanente piep in de oren kan hebben. Eenentwintig van de 34 meisjes (62%) geeft aan iets af te weten van gehoorschade. Acht meisjes noemen beschadiging van het slakkenhuis. Zestien jongens (53%) en 13 meisjes (37%) geven aan niets te weten over gehoorschade.

Vraag *(1) Wat vind je van de luidheid van de muziek bij Utopia feesten? (2) Bruin café? (3) Op schoolfeesten? (4) Bij het uitgaan?*

De luidheid van de muziek bij Utopia feesten (1) wordt door de meeste jongens gezien als niet hard/niet zacht; de meeste meisjes vinden de muziek bij Utopia lekker hard. Het volume bij het bruin café (2) wordt door jongens en meisjes gezien als zacht. Bijna de helft van de jongens en bijna de helft van de meisjes vindt de muziek bij schoolfeesten (3) lekker hard. Het volume bij het uitgaan (4) wordt door de helft van de jongens en meer dan de helft van de meisjes gezien als lekker hard.

Vraag *Waarom wil je de muziek graag luid?*

Meer dan de helft van de jongens (16; 53%) en bijna de helft van de meisjes (14; 40%) geven aan nog nooit nagedacht te hebben over waarom muziek hard moet staan.

Vraag *Praat je wel eens met je vrienden over gehoorschade?*

Slechts 1 jongen en 5 meisjes hebben het wel eens over gehoorschade met hun vrienden. Vier meisjes geven aan dat het gaat over een piep in het oor, als het onderwerp wel ter sprake komt met vrienden.

Vraag *Denk je dat je zelf risico loopt op gehoorschade? En je vrienden?*

Van de 30 jongens geven er 16 (53%) aan, dat ze zelf geen risico lopen op gehoorschade. Als reden hiervoor wordt 6 keer genoemd, dat de jongens geen harde muziek luisteren. Bij de meisjes denken 19 van de 35 (54%), dat ze geen risico lopen op gehoorschade, omdat ze geen harde muziek luisteren. Veertien jongens van de 30 (47%) en 16 meisjes van de 35 (46%) denken, dat zij zelf wel risico lopen op gehoorschade. De jongeren geven hiervoor als reden aan, dat ze naar harde muziek luisteren. Dertien jongens (45%) en 15 meisjes (43%) denken dat hun vrienden geen risico lopen op gehoorschade. Vijf jongens geven als reden, dat ze geen idee hebben en dat niemand in hun vriendengroep slecht hoort. Bij de meisjes hebben er 6 (40%) geen idee. Twintig meisjes (57%) en 16 jongens (55%) denken dat hun vrienden wel risico lopen op gehoorschade. Redenen die hierbij genoemd worden, is dat zij denken dat hun vrienden vaak naar harde muziek luisteren.

Vraag *Wie denk je dat er maatregelen neemt om gehoorschade tegen te gaan?*

Van de 65 jongeren die de vragenlijst hebben ingevuld, denken er 20 (31%) dat de uitgaansgelegenheid zorgt voor maatregelen om gehoorschade tegen te gaan; 14 jongeren (22%) hebben geen idee wie hier maatregelen voor neemt. Slechts 1 jongere denkt, dat je hier zelf voor verantwoordelijk bent.

Vraag *Kun je zelf iets doen om gehoorschade te voorkomen?*

Negentien jongeren (29%) denken zelf niets te kunnen doen om gehoorschade te voorkomen. Daarentegen zijn er 46 jongeren (71%) die denken dit wel te kunnen. Een derde van de jongeren (35, 31%) denkt dat oordopjes de beste manier is om

gehoorschade te voorkomen; een derde (39, 34%) denkt dat niet naar harde muziek luisteren de beste manier is.

Vraag *Wat vind je van de volgende ideeën?*

Meest ingevulde antwoordcategorie per idee:

Muziek zachter zetten	: 25x een beetje goed (38%)
Koptelefoon met piep neerleggen	: 19x een beetje goed (29%)
MP3 check live uitvoeren	: 22x een beetje goed (34%)
Decibelmeter met kleurtjes ophangen	: 24x een beetje goed (38%)
Oordoppenautomaat installeren	: 23x een beetje goed (35%)
Hek om speakers zetten	: 17x een beetje goed (27%)
Decibelmeter op t-shirt	: 21x niet goed/niet slecht (32%)
Informatiestand bij Utopia	: 24x niet goed/niet slecht (39%)
Oorpaauze inlassen	: 24x heel slecht (37%)

Vraag *Welk idee lijkt jou het meest/minst geschikt?*

De meest geschikte ideeën volgens jongeren om gehoorschade te beperken is de muziek zachter zetten (12x genoemd, 19%) en een decibelmeter op een T-shirt (12x genoemd, 19%). Het minst geschikte idee volgens de jongeren is het installeren van een oordoppen automaat (20x genoemd, 30%) gevolgd door een koptelefoon met piep neerleggen (11x genoemd, 17%).

Vraag *Hoe kunnen we jongeren in het uitgaansleven het beste bereiken?*

De jongeren geven aan het best bereikt te kunnen worden wanneer er op locatie folders uitgedeeld worden/op locatie waarschuwborden hangen (16x genoemd, 33%), via social media/internet (9x genoemd, 19%) en door jongeren de consequenties te laten horen (8x genoemd, 17%).

Vraag *Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren maatregelen nemen?*

Over de vraag hoe we ervoor kunnen zorgen dat jongeren maatregelen nemen om gehoorschade door harde muziek tegen te gaan, wordt door de jongeren verschillende gedacht: 9 jongeren (21%) geven aan dat er gewaarschuwd moet worden/aandacht moet worden besteed aan/bewustwording; 9 jongeren (21%) geven aan, dat er overal even harde muziek gedraaid moet worden. Zes jongeren (14%) geven aan dat er op locatie folders uitgedeeld moeten worden.

3.4 Focusgroepbijeenkomsten

Tijdens de drie focusgroepbijeenkomsten is in totaal met 62 jongeren gesproken (28 jongens en 34 meisjes). In bijlage E worden de antwoorden per subgroep schematisch weergegeven. Opvallend is dat verschillende ideeën voor de preventie van gehoorschade bij meerdere focusgroepen naar voren zijn gekomen.

3.4.1 *Basketbalvereniging*

Op de vraag wat de oorzaak is van gehoorschade werden er antwoorden gegeven als: *'het komt door te harde muziek'*, *'je kan niet te dicht bij de boxen staan dan kan je trommelvlies scheuren'* en *'doordat de muziek te hard is kan het niet meer gefilterd worden'*. Iedereen had na het uitgaan last van een piep in hun oor en sommige in de ochtend erna nog. De jongeren geven aan dat ze soms oorpijn en een bonkend gevoel in hun hoofd hebben na het luisteren van muziek via een

koptelefoon. Om gehoorschade te voorkomen gaat een aantal jongeren niet te dicht bij de boxen staan, maar zij geven aan dat het er ook aan ligt waar de leuke mensen zich bevinden. Over gehoorschade wordt niet met vrienden gesproken. Wanneer de muziek hard staat tijdens het uitgaan, word je volgens de jongeren als het ware in de muziek meegezogen. Wanneer een jongere iemand kent die gehoorschade heeft, zal hij/zij zich er eerder mee bezig houden. De meeste jongeren zullen echter denken dat het hun niet overkomt, aldus de jongeren. Het dragen van oordopjes wordt als verstandig gezien. Ouders geven vaak aan dat de muziek van de oortjes niet te hard mag en dat er niet te dicht bij de boxen gestaan moet worden. Alle jongeren geven aan nog wel uit te blijven gaan als de muziek iets zachter zou staan, maar nog wel hard genoeg staat om te kunnen dansen.

Goede manieren om jongeren bewust te maken van gehoorschade

- Voorlichtingen geven op school,
- Ervaringsdeskundige op school laten komen,
- Een museum voor dove mensen bezoeken (bestaat voor blinde mensen),
- Advertenties op Facebook,
- Borden langs de weg zetten,
- Reclame op televisie of YouTube,
- Een project bij biologie.

Ideeën om gehoorschade te voorkomen

- Regelgeving (boetes voor clubs én DJ's),
- Bij de ingang gratis oordopjes uitdelen,
- Stilte disco,
- Begrenzen van oortjes/muziek installatie,
- Boxen verder van de mensen (een hek erom/in de muur/in het plafond),
- Slechte geluiden uit de muziek filteren.

“Je moet gewoon hard mee kunnen zingen zonder dat anderen mensen dit van je kunnen horen.”

3.4.2 Voortgezet onderwijs (school 2)

In antwoord op de vraag: “Zou je me kunnen vertellen hoe gehoorschade wordt veroorzaakt?” gaven de meeste jongeren aan dat dit kwam door te harde muziek en dat daardoor het trommelvlies kan scheuren. Alle jongeren gaven aan geen last te hebben van gehoorschade. Wanneer werd verteld dat een piep in de oren en oorsuizen tekenen kunnen zijn van gehoorschade, gaven de jongeren aan dit allemaal wel te ervaren en/of te herkennen. Geen enkele jongere neemt bewust maatregelen om gehoorschade te voorkomen. Soms gaan de jongeren even naar buiten om te roken of omdat de muziek te hard staat. Voor jongens die naar Formule 1 races gaan, worden door de ouders oordopjes gekocht. Alle jongeren gaan ervan uit dat de overheid maatregelen neemt om gehoorschade tegen te gaan. Door ouders wordt wel vaak wat gezegd over het geluidsvolume van de koptelefoons van de MP3 spelers of iPhones, maar nooit over het geluidsvolume bij het uitgaan. Het dragen van oordopjes wordt door de meeste jongeren als raar gezien en zelf zouden zij ze niet dragen. De jongeren vinden het echter wel verstandig als iemand anders dit wel doet. Doordat de muziek lekker hard staat kan je hier in meegaan, maar soms mag de bas wel iets zachter, aldus de jongeren.

Ideeën om gehoorschade te voorkomen

- De bewakers een T-shirt laten aantrekken met een slogan erop,
- Posters ophangen op locatie (gang/trap/ingang),
- Oordopjes uitdelen,
- Op scholen een piep laten horen van gehoorschade,
- Op school een project laten uitvoeren,
- Regelgeving,
- Volume moet omlaag,
- Op een decibelmeter aangeven wat goed is,
- Bij de deur informatie geven.

“Het maakt niet uit hoe hard de muziek staat, want je gaat toch ergens heen waar de leuke mensen zijn en er een goede sfeer is. Het moet dan wel leuke muziek zijn trouwens en niet van die hardcore.”

3.4.3 Voortgezet onderwijs (school 3)

In antwoord op de vraag: “Zou je me kunnen vertellen hoe gehoorschade wordt veroorzaakt?” gaven de meeste jongeren aan dat dit komt door te harde muziek en dat daardoor het trommelvlies kan scheuren. Eén jongere gaf aan soms een bepaald soort druk op de oren te voelen; oorsuizen en een piep in de oren werd vaker ervaren door de hele groep. Eén jongere gaf aan tijdens het afsteken van vuurwerk oordopjes te gebruiken; één jongere had oordopjes geprobeerd en gaf aan dat ook daarna de piep nog te horen was. Volgens één jongere maakten zijn ouders wel eens gebruik van oordopjes en moest hij ook oordopjes dragen. De jongeren geven aan dat hun ouders de muziek van de koptelefoons wel te hard vinden staan. Het dragen van gehoorbescherming wordt door de jongeren als een verstandige keuze gezien, maar zij zouden het zelf niet dragen. Wanneer de muziek zachter zou staan, geven de jongeren aan alsnog uit te gaan.

Ideeën om gehoorschade te voorkomen

- Confronteren met de gevolgen (vergelijk bij roken: zwarte longen),
- Posters bij de ingang hangen,
- Oordopjes uitdelen (worden waarschijnlijk wel weggegooid),
- Voorlichting/project op school.

“Ik heb altijd zo’n piep als ik in me bed lig en het helemaal stil is, maar als ik gedronken heb dan is het altijd minder.”

3.5 Participatieladder

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de participatieladder (Sok et al., 2009) om te achterhalen in hoeverre het bestuur van Utopia en de deelnemende jongeren ideeën hebben aangedragen voor maatregelen ter preventie van gehoorschade en in het onderzoek hebben geparticipeerd.

Participatieladder - bestuur Utopia

- Stap 1 (raadplegen): tijdens het eerste contact met het bestuur van Utopia hebben leden van het bestuur hun mening over de preventie van gehoorschade bij jongeren door harde muziek gegeven en hebben zij hun kennis over preventie maatregelen bij Utopia gedeeld.

- Stap 2 (adviseren): tijdens de presentatie van de voorlopige resultaten aan leden van het bestuur van Utopia hebben de leden ideeën en oplossingen aangedragen ten behoeve van de ondersteuning van het advies aan de gemeente.
- Stap 3 (coproductie): het bestuur van Utopia heeft haar deuren opengesteld voor het onderzoek. Op locatie zijn vragenlijsten afgenomen bij de bezoekers van Utopia. Het bestuur is bereid om samen met de gemeente Zoeterwoude verder te werken aan de preventie van gehoorschade.

Participatieladder - jongeren

- Stap 1 (raadplegen): tijdens de brainstormsessies, focusgroepen en het invullen van de vragenlijsten hebben jongeren hun mening kunnen geven over het onderwerp preventie gehoorschade.
- Stap 2 (adviseren): tijdens de focusgroepen en brainstormsessies konden de jongeren nieuwe ideeën en oplossingen aandragen die tot adviezen kunnen dienen voor de gemeente Zoeterwoude.

4 Conclusie, discussie en aanbevelingen

4.1 Conclusie en discussie

Dit project betrof een verkenning van de mogelijkheden voor preventie van gehoorschade door harde muziek bij bezoekers van Utopia in Zoeterwoude. Tijdens dit kortdurende project is onderzocht hoe jongeren op een actieve manier betrokken konden worden bij het formuleren van maatregelen ter preventie van gehoorschade binnen het jongerencentrum in Zoeterwoude. Daarnaast is onderzocht hoe jongerenparticipatie in Zoeterwoude tot stand gebracht kon worden, met name hoe het onderwerp preventie gehoorschade bij jongeren zou kunnen landen.

Om de jongeren op een actieve manier te betrekken bij het formuleren van maatregelen is samengewerkt met het bestuur van Utopia en zijn jongeren uit Zoeterwoude zelf betrokken geweest bij de uitvoering van het project.

Uit de resultaten op de korte vragenlijst is gebleken dat 67% van de ondervraagde jongeren zich in het eerste stadium van het Precaution Adoption Process Model bevindt, deze jongeren zijn niet bezig/onbekend met het onderwerp gehoorschade ('unaware of issue'). Zestien procent van de respondenten zit in stadium 4 en heeft besloten om wel of geen preventiemaatregelen te treffen ('decided to act / not to act') en 17% van de ondervraagde jongeren neemt daadwerkelijk preventiemaatregelen (stadium 6, 'acting'). Het is van belang om vooraf te weten in welk stadium van het model de jongeren zitten, om vervolgens met een interventie goed aan te kunnen sluiten bij dit stadium. Elk stadium vergt immers een andere vervolgactie, bijvoorbeeld gericht op het vergroten van kennis, bewustzijn, vaardigheden, risicoperceptie.

Bijna driekwart van de deelnemende jongeren (73%) geeft aan geen last te hebben van hun gehoor, 26% van de jongeren heeft na het uitgaan last van een piep in het oor. Vijfentwintig procent van de jongens geeft aan maatregelen te nemen om gehoorschade tegen te gaan, voornamelijk tijdens het werk. Uit de gesprekken met de jongeren en de resultaten uit de vragenlijsten, blijkt dat jongeren zich tegen ongewenst, hinderlijk, geluid wel geneigd zijn zich te beschermen (bijvoorbeeld wanneer er in het kader van het uitoefenen van een beroep wordt gewerkt met machines), maar tegen gewenst geluid (tijdens het uitgaan) is dit vaak niet het geval.

Wanneer jongeren gevraagd wordt naar hun ideeën om preventie van gehoorschade onder de aandacht te brengen valt op dat zij vooral mogelijkheden zien via school en het in gesprek gaan met de DJ. Volgens de jongeren is het belangrijk om eerst kennis over gehoorschade over te brengen en bewustzijn over de gevaren van te lang naar te harde muziek te luisteren te vergroten. Uit de resultaten van de brainstormsessies, vragenlijsten en focusgroepbijeenkomsten komt naar voren dat jongeren (nog) niet bezig zijn met gehoorschade. Jongeren zijn zich ook niet bewust van de mogelijke gevolgen van hard geluid tijdens het uitgaan. Hun verwachting is dat zij beschermd worden als iets schadelijk zou kunnen zijn: 31% van hen denkt dat de uitgaansgelegenheid maatregelen neemt om gehoorschade tegen te gaan, 36% denkt dat de gemeente en/of overheid dit doet.

Slechts 1 van de respondenten (2%) geeft aan zelf verantwoordelijk te zijn voor het nemen van maatregelen om gehoorschade tegen te gaan.

Tijdens een gesprek met de leden van het bestuur van Utopia kwam naar voren dat jongeren naar hun idee steeds minder mogen: er mag alleen nog buiten gerookt worden en de leeftijd voor het drinken van alcohol en kopen van tabak zijn omhoog gegaan. Daarnaast moeten ze wel steeds meer voor hun gevoel: huiswerk maken, toetsen maken en werken voor bijverdiensten. Jongeren zijn ook niet gewend dat zij zelf hun mening mogen geven en dat er naar hun wordt geluisterd, aldus de jongeren. Ze hebben ook niet het idee dat ze zelf iets kunnen doen om gehoorschade te voorkomen, ze vertrouwen erop dat er beleid is om gehoorschade te voorkomen, anders was er toch wel wet- en regelgeving net als bij alcohol en roken? Het is belangrijk hier bij de benadering van jongeren op in te gaan. Tijdens het gesprek met het bestuur is als voorbeeld roken in de jaren '50 van de vorige eeuw aangehaald. Toen was roken heel normaal, je hoorde er niet bij als je niet rookte. Nu weten we echter uit onderzoek dat roken schadelijk is. Je kunt dit vergelijken met gehoorschade: uitgaan en naar (harde) muziek luisteren wordt al decennia gedaan, nu wordt echter steeds meer bekend over de schadelijke gevolgen van te lang naar te harde muziek luisteren. Volgens de bestuursleden zou deze kennis meer overgebracht moeten worden.

Zowel de samenwerking met het bestuur en met het lid van de JAR hebben een positief effect gehad op het project. Jongeren stonden positief tegenover deelname aan het vragenlijstonderzoek en de focusgroep bijeenkomsten. Tijdens de brainstormsessie met het bestuur gaven de bestuursleden aan dat jongeren, naar hun idee, makkelijker praten met iemand van dezelfde leeftijd dan met een ouder iemand. Daarom is er voor gekozen om de vragenlijsten op locatie af te laten nemen tijdens een feest bij Utopia door twee onderzoeksassistenten. Ook tijdens de brainstormsessies zijn waardevolle tips naar voren gekomen voor de uitvoering van het onderzoek: 'Jongeren willen niet al te veel tijd kwijt zijn aan een vragenlijst', 'Voor een beloning doen de jongeren erg veel', en 'Voer het onderzoek uit op de locatie zelf'.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van het uitgevoerde project zijn de volgende aanbevelingen geformuleerd:

- **Wat kan de locatie doen?**

Het meest voor de hand liggend is het aanbieden van (gratis) gehoorbescherming aan bezoekers van Utopia. Daarnaast kunnen er in de overeenkomst tussen de DJ's en Utopia afspraken worden gemaakt over een geluidslimiet. Op deze manier wordt een directe gezondheidswinst behaald in het voorkomen van gehoorschade. Een andere mogelijkheid is het ophangen van een decibelmeter. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat een aantal jongeren het ophangen van een dergelijke meter een goed idee vindt. Op de decibelmeter moet dan niet alleen met getallen worden aangegeven hoe hard de muziek staat, maar ook met kleuren worden gewerkt: rood = gehoorschade, oranje = kans op gehoorschade en groen = geen gehoorschade. Op de decibelmeter kunnen ook teksten oplichten, bijvoorbeeld: "Pas op, gehoorschade" of "Oordopjes in".

Door de jongeren is meerdere malen voorgesteld om bijvoorbeeld een hek om de geluidsboxen te zetten, of speakers in de muur/plafond te laten bouwen. Hierdoor staan jongeren verder van het geluid af (let op: werkt alleen als de DJ niet harder gaat draaien).

- **Projecten/lesprogramma op school**

Het is belangrijk jongeren al vroeg bewust te maken van het risico op gehoorschade door harde muziek. Eigenlijk gaan jongeren in de brugklas al uit, namelijk naar een schoolfeest en/of klassenfeest. Hier komen ze vaak voor het eerst in aanraking met harde muziek gedraaid door DJ's. Door het uitvoeren van een project en/of lesprogramma op de school (primair en/of voortgezet onderwijs), gaat het onderwerp gehoorschade meer leven onder jongeren. Kennis over gehoorschade kan worden vergroot, jongeren worden zich bewust van de risico's op te lang naar harde muziek luisteren en de mogelijkheden om gehoorschade te voorkomen komen aan bod. Herhaling is hierbij belangrijk, elk jaar komt er weer een nieuwe groep jongeren bij die voor het eerst uitgaat en daarbij in aanraking komt met harde muziek. Zie verder onder 'Handige links'.

- **Sleutelrol voor de DJ's**

Zowel door het bestuur van Utopia als de jongeren zelf wordt opgemerkt dat de DJ's een grote rol spelen in het volume dat gedraaid wordt in een discotheek en dat een DJ vaak als voorbeeld wordt gezien. Het is belangrijk om met de DJ's in gesprek te gaan en gezamenlijk afspraken te maken over het volume waarop de muziek wordt gedraaid. Dit kan schriftelijk worden vastgelegd in de overeenkomst met de DJ. Samen met de DJ kunnen ook gevolgen van gehoorschade onder de aandacht van de jongeren worden gebracht (bijvoorbeeld door live vervormde muziek te laten horen, zijn/haar gezicht aan een campagne of reclame te koppelen of door op school langs te gaan om informatie te geven over het gehoor). Landelijk kan gedacht worden aan een reclamecampagne met bekende DJ's om de gevolgen van gehoorschade door harde muziek bij het grote publiek te laten landen.

- **Samenwerking met studenten – mogelijk vervolg project**

Wellicht zijn ook andere fysieke aanpassingen mogelijk waardoor jongeren wel dezelfde muziek beleving kunnen ervaren, maar waarbij het volume van de muziek zachter kan. Het is aan te bevelen om de mogelijkheden tot samenwerking te onderzoeken bijvoorbeeld met studenten van TU Delft. Dit kan ook kosten besparen.

- **Vignet 'Gezonde School'**

De Gezonde School-aanpak is een werkwijze voor scholen om planmatig en structureel met gezondheid aan de slag te gaan. Scholen die al veel doen aan gezondheid of specifieke gezondheidsthema's, kunnen een vignet 'Gezonde School' aanvragen. Op dit moment zijn er 8 gezondheidsthema's voor het primair onderwijs en 6 gezondheidsthema's voor het voortgezet onderwijs opgenomen. Er is echter geen duidelijke aandacht voor de preventie van gehoorschade. Geadviseerd wordt preventie van gehoorschade op te nemen als afzonderlijk thema. De school kan hierbij bijvoorbeeld worden gevraagd of er afspraken worden gemaakt met DJ's tijdens school-/klassenfeesten, het verstrekken van oordopjes, het verzorgen van lessen e.d.

- **Wet- en regelgeving**

Alhoewel er op 14 februari 2014 een convenant is afgesloten tussen staatssecretaris Van Rijn en twee brancheorganisaties uit de muzieksector, is er op dit moment nog geen algemene wet- en regelgeving op landelijk niveau. Zolang deze wet- en regelgeving er niet is, zijn lokale afspraken een goed alternatief. Denk hierbij aan afspraken met uitgaansgelegenheden in de omgeving van Zoeterwoude (bijvoorbeeld allemaal hetzelfde geluidsniveau aanhouden) waarbij de kans kleiner is dat bezoekers wegblijven bij de ene locatie en naar een andere locatie gaan.

- **Communicatie met jongeren**

Jongeren gaven tijdens de brainstormsessies en focusgroepen regelmatig aan dat zelfstandigheid een belangrijk punt voor hen is. Zij willen deze zelfstandigheid bewaren én bewaken. Het is belangrijk om hiermee rekening te houden in de communicatie met jongeren.

- **Handige links**

Op onderstaande websites is meer informatie te vinden over (preventie van) gehoorschade (let op: dit is geen volledig overzicht):

www.hoorstichting.nl
www.oorcheck.nl
www.nationalehoortest.nl
www.kinderhoortest.nl
www.geluidstuin.nl
www.hoortoren.nl
www.gezondeschool.nl
www.gooutplugin.nl
www.ggd.nl
www.lne.be

5 Referenties

Passchier-Vermeer, W. (1989). *Het gehoor van jongeren en blootstelling aan geluid*. Publicatienummer 89007. Leiden: NIPG-TNO.

Gommer, M., Hoekstra, J., Engelfriet, P., Wilson, C., & Picavet, S. (2013). *Gehoorschade en geluidsblootstelling in Nederland – inventarisatie van cijfers*. RIVM Briefrapport 020023001/2013. Den Haag: RIVM/Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Nationale Hoorstichting (2014). Afkomstig van <http://www.hoorstichting.nl/gehoorschade-voorkomen/muziek-en-uitgaan/risico-s-van-harde-muziek>

ACOEM Evidence-based Statement: Noise induced hearing loss (2003). *Journal of Occupational & Environmental Medicine*, 45, 579-581.

Shah, S., Gopal, B., Reis, J., & Novak, M. (2009) Hear today, gone tomorrow: an assessment of portable entertainment player use and hearing acuity in a community sample. *Journal of the American board of family medicine*, 22, 17-23.

Kerncoalitie NPG (2013). *Onderzoek goed gehoord! Nationaal Programma Gehooronderzoek 2013-2016*.

Rijksoverheid (2014). *Aanpak gehoorbeschadiging bij concerten*. <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2014/02/14/van-rijn-we-draaien-de-volume-knop-terug.html> (bekeken op 14 februari 2014).

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (2013). *Factsheet inspectieresultaten Personal Music Players (PMP)*. NVWA/Ministerie van Economische Zaken.

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (2012). *Geluidsnormen voor muziekactiviteiten. Wegwijs in de regelgeving vanaf 1 januari 2013*. Brochure te downloaden van <http://lne.be/geluidsnormen>

Bouman, M. & Jurg, M. (2009). *Deelrapport procesevaluatie Sound Effects: een pilotcampagne ter preventie van gehoorschade tijdens het uitgaan*. Gouda: Centrum voor Media & Gezondheid.

Weinstein, N.D., & Sandman, P.M.A. (1992). Model of the precaution adoption process: evidence from home radon testing. *Healthy Psychology*, 11, 170-180.

Sok, K., Kok, E., Royers, T., & Panhuijzen, B. (2009). *Cliëntenparticipatie in beeld. Inventarisatie praktijkvoorbeelden van cliëntenparticipatie*. Utrecht: Movisie.

A Topiclijst bestuur

Intro:

- Welkom, hoe lang de tijd? Opnemen.
- Voorstellen
- Voorstellen bestuur
- Aanvraag, kort project, eerdaags kleine groep jongeren bereiken
- Wat komen we doen (jongeren participatie) en wat vooral niet (boete)
- Achtergrond gehoorschade
- Vragen

Vragen:

- Zou je iets kunnen vertellen over de achtergrond en geschiedenis van Utopia?
- Hoe zouden jullie de doelgroep beschrijven?
- Is er ooit eerder binnen Utopia gesproken over gehoorschade of over het volume en in welke context?
- Gebruikt een van jullie gehoorbescherming? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat is de reactie hierop? Hoe zit het met het personeel?
- Denken jullie dat bezoekers iets van gehoorschade af weten?
- Zijn er bezoekers of vrienden die gehoorbescherming dragen? Wat vind jij hiervan?
- Weten jullie het aantal decibel? GEEN TEST! En wat vind je hiervan?
- Stel het geluid gaat zachter, wat denken jullie dat de reactie van de bezoekers zal zijn?
- Hebben jullie een idee hoe we de bezoekers kunnen bereiken om hierover mee te denken?
- Hoe zouden jullie dit zelf gedaan hebben?
- Zou je maatregelen kunnen bedenken die gehoorschade tegen gaat en bij Utopia uitgevoerd zou kunnen worden?
- Wat vinden jullie van het idee dat jullie aan dit project mogen meewerken?

Afsluiten:

- Plan van aanpak:
  - Contact jongeren, hoe bereiken we de grote groep? Wat weten ze ervan af?
  - Met de projectgroep overleg over de antwoorden kleine groep jongeren.
  - Contact bezoekers Utopia aan de hand van de gekozen middelen (facebook, enquête).
  - Aan de hand van de resultaten adviesrapport opstellen voor de gemeente.
- Bedanken

B Topiclijst voortgezet onderwijs (school 1)

Intro:

- Welkom
- Voorstellen
- Aanvraag, kort project, ook gesprek met het bestuur gehad
- Wat komen we doen (jongeren participatie)
- Achtergrond gehoorschade, korte termijn effect
- Vragen

Vragen:

- Gebruikt een van jullie gehoorbescherming? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat is de reactie hierop? Hebben jullie het wel is geprobeerd?
- Denken jullie dat de rest van de bezoekers van Utopia hier iets van afweten?
- Wat vind je van het geluidsniveau van Utopia?
- Wat zou jij doen als de muziek zachter gaat?
- Wat zouden jullie vrienden doen als het geluidsniveau zachter gaat?
- Hoe denken jullie dat we de bezoekers van Utopia het beste kunnen meenemen in dit project?
- Heb jij een goed idee om gehoorschade bij Utopia te beperken?

Afsluiten:

- Betrokkenheid bij de gekozen methodieken in de toekomst.
- Bedanken

C Korte vragenlijst

Geslacht jongen
 meisje
Leeftijd _____jaar
Opleidingsniveau _____

Heb je zelf last van je gehoor?

- nee
 ja, ik heb last van: _____

Wanneer heb je hier last van? alleen direct na het uitgaan

- langere tijd na het uitgaan (bijv volgende dag nog)
 na het luisteren van muziek via MP3/telefoon/lpod
 nooit
 altijd

Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?

- ja, namelijk: _____
 nee, omdat: _____

Wat vind je van gehoorbescherming?

- heel belangrijk
 beetje belangrijk
 niet belangrijk
 daar ben ik helemaal niet mee bezig

Wat vind je van mensen die gehoorbescherming gebruiken?

- stoer
 niet stoer - geen watje/sukkel
 een watje/sukkel

Wat vind je van het geluidsniveau bij Utopia (dus hoe hard de muziek staat)?

- muziek staat te hard
 muziek staat precies hard genoeg
 muziek staat te zacht
 maakt me niet uit

Wat zou je ervan vinden als de muziek bij Utopia zachter zou staan?

- geen probleem, ik blijf gewoon komen
 wel een probleem, ik kom niet meer
 maakt me niet uit

Heb je verder nog opmerkingen of vragen?

Mag ik binnenkort contact met je opnemen voor het afnemen van een langere vragenlijst?

- ja   email   : _____
                 Telefoon   : _____
                 naam   : _____
- nee

D Lange vragenlijst

Geslacht jongen
 meisje
 Leeftijd _____ jaar
 Opleidingsniveau _____

Weet je iets over gehoorschade?

- nee
 ja, namelijk _____

Hoe vind je de luidheid van de muziek bij?

Plek	te hard	lekker hard	niet hard/ niet zacht	zacht	te zacht
Utopia feesten	☐	☐	☐	☐	☐
Bruin café	☐	☐	☐	☐	☐
Op schoolfeesten	☐	☐	☐	☐	☐
Bij het uitgaan	☐	☐	☐	☐	☐

Waarom wil je de muziek graag luid? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ik kom niet om te praten
 het geeft een fijn gevoel in mijn buik
 hoe harder de muziek, hoe beter ik kan dansen
 hier heb ik nooit over nagedacht
 anders, namelijk _____

Praat je weleens met je vrienden over gehoorschade?

- nee
 ja, we hebben het dan over: _____

Denk je dat je zelf risico op gehoorschade loopt?

- nee, omdat _____
 ja, omdat _____

Denk je dat je vrienden risico lopen op gehoorschade?

- nee, omdat _____
 ja, omdat _____

Wie denk je dat er maatregelen neemt om gehoorschade tegen te gaan als je uitgaat? (meer antwoorden mogelijk)

- uitgaansgelegenheid
 gemeente/burgemeester
 overheid/regering
 niemand
 geen idee
 anders, namelijk _____

Kun je zelf iets doen om gehoorschade te voorkomen? Noem ten minste 3 manieren.

- nee
 ja, namelijk

_____

_____

Maak een top 3 van de manieren (nummer 1 is het meest effectief).

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

Ik noem nu een aantal ideeën/manieren om gehoorschade tegen te gaan en/of onder de aandacht te brengen. Geef aan wat je er van vindt.

Idee/manier	heel goed	beetje goed	niet goed/ niet slecht	beetje slecht	heel slecht
Muziek zachter zetten	☐	☐	☐	☐	☐
Koptelefoon met piep neerleggen	☐	☐	☐	☐	☐
MP3-check 'live' uitvoeren	☐	☐	☐	☐	☐
Decibel meter met kleurtjes ophangen	☐	☐	☐	☐	☐
Decibel meter op T-shirt	☐	☐	☐	☐	☐
Oordoppen automaat installeren	☐	☐	☐	☐	☐
Oorpauze inlassen	☐	☐	☐	☐	☐
Hek om speakers zetten	☐	☐	☐	☐	☐
Informatiestand bij Utopia	☐	☐	☐	☐	☐

Welk idee lijkt jou het meest geschikt? Waarom?

_____

Welk idee lijkt jou het minst geschikt? Waarom?

_____

Hoe kunnen wij jongeren in het uitgaansleven denk je het beste bereiken over preventie van gehoorschade?

_____

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren maatregelen nemen om gehoorschade tegen te gaan?

_____

Heb je verder nog opmerkingen of vragen?

_____

E Samenvatting focusgroepen

School 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewakers met een slogan op een T-shirt • Posters ophangen • Oordopjes uitdelen • Op school de gevolgen laten horen • Een project op school • Regelgeving • Volume omlaag • Decibelmeter • Bij de deur informatie geven • TV spotjes, bijvoorbeeld op MTV • YouTube advertenties
School 3	<ul style="list-style-type: none"> • Ouders informeren • Oordoppen automaat neerzetten • Het gevolg laten horen • Posters bij de ingang hangen • Oortjes uitdelen • Voorlichting geven op school • Een project op school • Een bekende Nederlander als ambassadeur
Basketbal-team	<ul style="list-style-type: none"> • Voorlichting geven op school • Ervaringsdeskundige op school laten komen • Naar een museum voor dove mensen (bestaat voor blinde mensen) • Advertenties op Facebook • Borden langs de weg • Reclame op TV/YouTube • Een project bij biologie • Regelgeving • Oordopjes uitdelen • Stille disco • Boxen verder van de mensen/hek om de boxen

F Criteria/aantal respondenten Precaution Adoption Process Model

Stadia	Vraag	Antwoord op de vraag	Aantal respondenten
Stadium 1	Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?	Nee, omdat: Ik heb nergens last van; weet niet; geen omdat ingevuld	63 (67%)
Stadium 2	Wat vind jij van gehoorbescherming?	Daar ben ik helemaal niet mee bezig.	-
Stadium 3	Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?	Nee, omdat of Ja, namelijk	1 (0%)
Stadium 4	Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?	Nee, omdat: Ik vind het niet nodig; geen reden	15 (16%)
Stadium 5	Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?	Ja, namelijk	-
Stadium 6	Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?	Ja, namelijk	16 (17%)
Stadium 7	Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?	Ja, namelijk: "altijd" in het antwoord	-

Respondentnummer	Stadium	Antwoord
1	1	Heb nergens last van
2	1	
3	1	
4	1	Nergens last van
7	1	
8	1	
10	1	Heb er nooit aan gedacht
11	1	Heb nergens last van
12	1	Niet nodig
13	1	Ik er geen last van heb
14	1	Merk niks
16	1	Ik heb er geen last van/kijk er niet naar om
18	1	Niet bewust
19	1	
20	1	Weet ik niet
21	1	Geen last ergens van
22	1	Geen last
23	1	

Respondentnummer	Stadium	Antwoord
24	1	Merk er niets van
25	1	Ik heb er geen last van
26	1	Geen last van
27	1	
28	1	Ik er niet op let
30	1	Ik het niet heb
34	1	
35	1	Ik er nooit last van heb
37	1	Heb er geen last van
40	1	Weet ik niet
41	1	Heb er nog niet zoveel last van
42	1	Ik luister niet heel vaak muziek
43	1	Heb er nooit over nagedacht
44	1	Ik weet niet hoe ik het moet tegengaan
46	1	Denk er nooit zo over na
51	1	Ik denk er niet aan
53	1	Ik het niet heb
54	1	Ik nergens last van heb
55	1	Heb er geen last van
56	1	Het is nog goed
57	1	Ik heb er bijna geen last van
58	1	Heb het niet en weet er niks van
59	1	Ik nooit pijn heb aan mijn oor
60	1	Ik het niet heb
61	1	Ik ben er nooit mee bezig
63	1	Ik er niet mee bezig ben
65	1	Ik er niet bewust over nadenk
66	1	Ik heb het niet
70	1	Ik er geen last van heb
71	1	Hou me er niet veel mee bezig
73	1	Ik heb er geen problemen mee
74	1	Ik niet wist dat je er iets aan kon doen
75	1	Ik daar nooit aan denk
76	1	Ik sta er niet bij stil
77	1	Heb er weinig last van/muziek is te fijn
78	1	Heb er vaak geen last van
79	1	Ik er geen last van heb
80	1	
81	1	
84	1	Ik er nooit last van heb
85	1	Ik er geen last van heb
87	1	Ik er geen last van heb
90	1	Heb er niet mee te maken
91	1	Ik hou me daar niet mee bezig
94	1	Geen last van
62	3	Muziek zachter/harde muziek is wel

Respondentnummer	Stadium	Antwoord
		lekker
5	4	Is niet nodig
9	4	Dan is de feeststemming eraf
29	4	Niet nodig
33	4	Ik vind het niet nodig
36	4	Het niet nodig is
38	4	Geen zin in
52	4	Geen last/geen neiging ernaar
64	4	Ik luister nooit harde muziek
67	4	Ik ben al half doof in me rechter oor
68	4	Ik bijna nooit uitga.
69	4	Het is niet nodig
72	4	Ik doe altijd voorzichtig
86	4	Boeit me niet
92	4	Het is niet nodig
93	4	Het niet nodig is
6	6	Rustige muziek
15	6	Oorkappen op werk
17	6	Oorkappen tijdens werk
31	6	Op werk oorkappen/afstand van de boxen
32	6	Op werk oorkappen
39	6	Oordopjes
45	6	Niet te dicht bij de boxen staan
47	6	Oortjes niet super hard
48	6	Niet te harde muziek/niet dicht bij de boxen
49	6	Letten op het geluidsniveau van mijn mobiel
50	6	Let erop hoe hard mijn muziek staat
82	6	Geluid zachter zetten
83	6	Mijn muziek niet te hard zetten
88	6	Oordopjes
89	6	Muziek niet te hard zetten
95	6	Af en toe oortjes gebruiken

G Samenvatting brainstorm JAR

Niemand van de JAR draait gehoorbescherming. M. geeft aan dat als er dopjes zijn waarbij je gewoon met mensen kan praten, hij wel gehoorbescherming zou gaan dragen. Volgens hem leeft het idee dat je met dopjes je vrienden niet meer kunt verstaan. Er zou promotie/ aandacht geschonken moeten worden aan de goede oordopjes die ook echt fijn zitten.

M. kwam met het idee om jongeren bij binnenkomst normale dopjes in te laten doen (waarbij je je vrienden dus niet kunt verstaan) en daarna met de 'goede', waarbij je elkaar wel kunt verstaan. Zo maak je de jongeren bewust dat het verstaan van andere mensen geen belemmering is om doppen te dragen. Andere JAR-leden geven echter aan, ook al zouden er goede doppen zijn, dat ze twijfelen of ze ze wel zullen dragen.

J. vindt het een idee om een koptelefoon met piep neer te leggen. Mensen kunnen dan de piep horen en het idee is erachter; na het horen van zo'n piep moet je er toch niet aan denken om dit de rest van je leven te hebben?!

J. vertelt dat bij een van zijn schuurfeesten een decibelmeter was opgehangen. Hij had het idee dat dit zeker wel effect had; bij dat feest heeft het publiek ook aan de DJ gevraagd of de muziek misschien wat zachter mag.

M. vertelt dat in InCasa (uitgaansgelegenheid Leiden) speakers in het plafond zitten, waardoor de afstand tussen publiek en bron van het geluid kleiner is. InCasa is echter een stuk hoger dan Utopia.

De JAR voelt wel wat voor een campagne / testen met 'Hoe goed is je gehoor nu eigenlijk?' en om dit uit te zetten via o.a. Facebook. Campagne in de zin van flyers/posters kan misschien een beetje helpen, maar dit is extra, en niet hetgeen waarop we moeten focussen.

De muziek lager zetten door de DJ is de oplossing, maar dit moet niet te zacht worden, zodat het niet de sfeer beïnvloedt. Ook moet het geluid geleidelijk / in kleine stapjes naar beneden - waarschijnlijk hebben de bezoekers het dan niet eens door.

M. en J. geven aan op een feest wel eens mensen te hebben gezien met een t-shirt met een decibelmeter. De shirts hebben, zeg maar, een decibelmeter en dit wordt aangegeven door lampjes. Dus naar mate het geluid stijgt, stijgt ook de grafiek op het shirt. Zie http://www.megagadgets.nl/catalogsearch/result/?q=equalizer_
De JAR vindt het een goed idee om hier mensen/personeel mee te laten lopen op een feest. De JAR denkt dat dit een goeie manier is om de bezoekers van Utopia bewust te maken. Ook zou er op de achterkant een slogan kunnen: Te luid? Wij delen dopjes uit!

Eventueel zou het een aanvulling kunnen zijn, dat wanneer de muziek boven een bepaald niveau komt, het woordje 'gehoorschade' op het shirt in led-verlichting verschijnt.

H Samenvatting brainstorm bestuur Utopia

Voorafgaand hebben de projectgroep lid en onderzoeksassistent een korte rondleiding gekregen. Bij binnenkomst viel meteen op dat boven de deur een bordje hing met de tekst: "pas op, gehoorschade". Er zijn twee verschillende ruimtes. Een grote/hoge ruimte waar op zaterdag het feest gehouden wordt, met een groot/hog podium waar de dj op staat, een wat kleiner en lager podium voor de bezoekers, één bar en muziekinstallatie/lichtinstallatie. Daarnaast is er een nog wat kleinere ruimte waar op vrijdag het bruin café gehouden wordt. Deze ruimte is echt ingericht zoals een café eruit zou zien: één bar, barkrukken en een wat donkere inrichting. Tussen deze twee ruimtes in zit de rokersruimte die vanaf beiden zalen bereikt kan worden. Het bestuur kwam erg professioneel over en liet zien dat ze zich al bezig houden met het onderwerp gehoorschade. De bestuursleden regelen alles zelf, vanaf het inhuren van een DJ tot aan het bouwen van een decor. Per persoon zijn zij ongeveer 40 uur per week bezig met het organiseren van een feest. Toevallig was er deze avond ook een DJ aanwezig die geregeld bij Utopia draait. Het geluidsniveau bij Utopia is al twee keer gemeten en beide keren kwamen zij hier goed uit. De DJ en de penningmeester gebruiken zelf gehoorbescherming. Voor de vrijwilligers achter de bar zijn er ook oordopjes geregeld, maar hier maken ze geen gebruik van. Dit komt doordat ze het achter de bar afwisselen met voor de bar en het voor de bar als stom wordt gezien. De penningmeester vindt het dragen van oordoppen prettiger, wel is de reactie van anderen: waarom heb je dat in? Je moet toch naar de muziek luisteren! Het probleem wordt vooral neergelegd bij de DJ, omdat die zelf vaak oordoppen dragen, hun koptelefoon opdoen en dan het geluid omhoog gooien. En naarmate het later wordt, gaat de muziek ook nog eens harder. Daarnaast staat in het contract van de DJ dat hij zelf mag weten hoe hard de muziek gaat. De weerstand van het bestuur richting de gemeente is goed voelbaar. Zelf leggen ze dit uit als dat ze door de gemeente heel erg kritisch worden bekeken en onder de loep liggen. Dit terwijl ze net als een "gewoon" café verderop dezelfde licenties hebben moeten halen.

<i>Ideeën bestuur Utopia</i>	<i>Ideeën JAR</i>	<i>Wat vindt het bestuur van de ideeën van de JAR</i>
Het verschil echt laten horen tussen geen gehoorschade en wel gehoorschade. Dit kan de DJ doen.	Muziek zachter	Heeft het publiek door.
Campagne op tv	Koptelefoon neerleggen met een piep erin	Weten niet of dit gaat werken.
Met een koptelefoon de zaal in laten lopen.	MP3 check live uitvoeren.	Mooi effect.
Herhaling is erg belangrijk!	Met een lid van de JAR en eventueel meerdere leeftijdsgenoten langs Utopia gaan om te praten.	Is een goed idee.
Jongeren apart nemen en een gesprek aangaan.	Decibelmeter met kleurtjes.	Positief, want een getal zegt ze vaak niks.
De DJ moet aangepakt worden! Sleutelfiguur.	Achter de bar met een decibelmeter op het shirt.	Daar kijken ze niet eens naar.
Een aantal korte vragen, face to face, leeftijdsgenoot, met beloning (muntje)!	Praten met DJ's?	Werkt bij de meeste niet. (wel twee namen gekregen bij wie het misschien kan)
Niet op papier.	Speakers in het plafond.	Bass staat nog steeds op oor hoogte en de speakers staan harder.
	Oordoppen automaat.	Teveel geld voor dit publiek.
	Hek op twee meter afstand.	Zet de DJ de muziek weer harder om toch contact met het publiek te houden.

I Tabel gevonden interventies en methoden

Rood: niet geschikt

Oranje: eventueel geschikt

Groen: geschikt

Methoden

Welke methoden	Wel een succes, omdat	Niet een succes, omdat	Hoe is de uitvoering	Kans op slagen
Vragenlijst op facebook	<ul style="list-style-type: none"> • Kan via de mobiel worden ingevoerd. • Groot aantal mensen wordt bereikt. • Een veilig gevoel. • Makkelijk uitwerken van de antwoorden. • Goedkoop. • Direct inzicht in resultaten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Alleen voor facebook (internet) gebruikers. • Non verbale gedragingen worden niet gezien. 	Een korte vragenlijst met een aantal kernvragen. Uit deze vragenlijst kunnen mensen geselecteerd worden die gaan meedoen aan de face to face interviews/ groeps gesprekken.	Jongeren moeten den link op de facebook pagina zien en de tijd nemen om dit in te vullen.
Brainstorm-sessie uitgaans-publiek	<ul style="list-style-type: none"> • In een korte tijd veel nieuwe ideeën. • Deelnemers kunnen door elkaar op nieuwe ideeën komen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sommige deelnemers durven zich niet te uiten. • Tunnelvisie. 	Dit kunnen mensen zijn die uit de facebook vragenlijst naar voren zijn gekomen. Kan gehouden worden op een feestavond bij een informatie stand.	Het uitgaans-publiek moet bij elkaar kunnen komen en moeten zich vrij voelen in hun antwoorden.
Peer education	<ul style="list-style-type: none"> • Je werkt met "gelijken". • Sluit goed aan bij de doelgroep (beleving en leefwereld). • Laagdrempelig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet iedereen is geschikt. • Moeten geschoold worden. • Hebben begeleiding nodig. 	Onderzoeksassistenten kunnen tijdens een avond informatie geven bij bijvoorbeeld de stands of kunnen door het publiek lopen om zo de informatie door te geven aan het publiek. Beide behoren tot de doelgroep.	De peer educators moeten opgeleid worden en kennis hebben van gehoorschade.
Groeps-gesprekken	<ul style="list-style-type: none"> • Op een moment veel mensen gesproken. • Deelnemers kunnen door elkaar op ideeën komen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Een sociaal wenselijk antwoord. • Enkele deelnemers kunnen het gesprek bepalen. • Iedereen moet op 1 datum kunnen. 	Aan de hand van de vragenlijsten op facebook zijn er een aantal personen geselecteerd die mee kunnen doen aan de groeps gesprekken.	Er moet een goede gespreks-leider worden gekozen. Die het gesprek in de goede richting stuurt en ervoor zorgt dat iedereen kan zeggen wat hij/zij wil en aan de beurt komt.
Expert-meeting	<ul style="list-style-type: none"> • Veel informatie. • Betrouwbare informatie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kost veel tijd. • Vaak drukke agenda's. 	Betrokken partijen komen bij elkaar. Dit kan live, via een vragenlijst of er wordt een groepschat aangemaakt.	Een beschikbare datum voor iedereen.

Welke methoden	Wel een succes, omdat	Niet een succes, omdat	Hoe is de uitvoering	Kans op slagen
Focus groep interviews bestuur Utopia	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnen elkaar beïnvloeden om verder te kijken. • Een grote groep bereiken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sociaal wenselijk antwoord. • Doel wordt snel uit het oog verloren. • Een groep mensen bij elkaar krijgen. • Een enkele deelnemers kunnen het gesprek bepalen. 	Tijdens een vergadering van het bestuur tijd beschikbaar maken voor het onderwerp gehoorschade en de focus groep interviews.	De bestuursleden van Utopia moeten meewerken en er moet een goede gespreks-leider bij zijn.
Face to face interviews	<ul style="list-style-type: none"> • De bron wordt zelf gesproken. • Kan ook gelet worden op non-verbale gedragingen. • Enquêteur kan helpen als de respondent iets niet begrijpt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kost veel tijd/duur. • Enquêteur kan de respondent mogelijk beïnvloeden. • Sociaal wenselijk antwoord. 	De mensen die geselecteerd zijn aan de hand van facebook kunnen meedoen aan de face tot face interviews.	De interviewer moet verstand hebben van gehoorschade, er moet veel tijd beschikbaar zijn en de deelnemers moeten zich niet terughoudend opstellen.
MSN interviews	<ul style="list-style-type: none"> • Mensen kunnen benaderd worden via verschillende internet routes. • Er kan een groot aantal mensen bereikt worden. • Uitwerken is makkelijk. • Het interview wordt eerder afgemaakt (in de eigen tijd) • Voelen zich "veiliger". • Anoniem. • Bespaart geld. 	<ul style="list-style-type: none"> • Non verbale gedragingen worden niet gezien. • Mis Communicatie • Wordt tegenwoordig niet veel meer gebruikt door de jeugd. 	Msn gesprekken door meerdere personen met de jongeren.	Alleen wanneer de jongeren hun email adres afgeven en zich aanmelden op msn.
Models at work	<ul style="list-style-type: none"> • Opvallende verschijning. • Zijn goed gebekt en durven het gesprek/discussie aan te gaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Moeten worden opgeleid. • Werken als vrijwilligers. 	De models lopen door het uitgaande publiek en trekken zo hun aandacht voor het onderwerp gehoorschade.	Models moeten een actieve houding hebben en kennis hebben van het onderwerp.

Interventies

<i>Welke interventies</i>	<i>Wel een succes, omdat</i>	<i>Niet een succes, omdat</i>	<i>Hoe is de uitvoering</i>	<i>Kans op slagen</i>
Niet dicht bij de speaker staan (2m)	<ul style="list-style-type: none"> • Scheelt een aantal decibel. • Voor de deelnemers blijft de muziek nog steeds hard. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kost voor de eigenaar extra ruimte. • Er moeten hekken om de speakers gezet worden. 	Hekken of een andere barricade moeten om de speaker heen worden zetten (gemaakt). Zodat het uitgaande publiek net zelf hoeft/kan beslissen of ze hierbij willen staan.	Er moet een hek of iets dergelijks om de speaker heen staan.
Oordopjes	<ul style="list-style-type: none"> • Goede oordopjes vervormen de muziek niet. • Je kan de hele avond in dezelfde ruimte blijven. • Degene die oordopjes dragen krijgen altijd een positieve reactie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Muziek ervaring benadelen. • De op maat gemaakt zijn erg duur. • Praat minder makkelijk. • Zitten niet comfortabel • Kans op verliezen. • Kritiek van anderen 	Een avond iedereen oordopjes laten dragen en kijken wat de ervaring hiervan is. Hier moet dan wel een sponsor voor gevonden worden.	De omgeving moet het dragen van de oordopjes "goedkeuren", de sociale norm moet veranderen.
Digitale MP3 check	<ul style="list-style-type: none"> • Deelnemers kunnen snel invullen hoe zij naar de muziek luisteren (telefoon). • Kunnen werkelijk horen hoe hun gehoor eventueel zou kunnen worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet heel betrouwbaar. 	Op de website van Utopia en de JAR moet een link komen naar de oorcheck. Ook moet deze link komen te staan op de vragenlijsten die de deelnemers "moeten" invullen en op de wc.	De link naar deze website moet bekend worden onder de deelnemers.
Een informatie stand met posters, gadgets en quizen (in combinatie met drugs en alcohol).	<ul style="list-style-type: none"> • Contact tussen voorlichter en deelnemers. • Er kunnen verschillend e spullen uitgedeeld worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bezoekers zijn tijdens een discoavond niet bezig met de informatie van een stand, maar het 	De stands moeten op een rustige plek komen te staan, bijvoorbeeld: bij de wc's, garderobe en bij de ingang. Hierdoor kan	Aandacht trekken door de onderwerpen (drugs en alcohol) en plaatsen in een rustige ruimte.

Welke interventies	Wel een succes, omdat	Niet een succes, omdat	Hoe is de uitvoering	Kans op slagen
		uitgaan. • Er moet plek in een rustige ruimte zijn.	er een gesprek ontstaan eventueel een brainstorm sessie.	
Plaatsen van voorlichtings- en waarschuwingstekens	<ul style="list-style-type: none"> De deelnemers kunnen deze borden tegelijkertijd zien als ze naar de muziek luisteren 	<ul style="list-style-type: none"> Moet goedgekeurd worden door het bestuur. Moeten aangeschaft worden (geld). 	Er kan een lijst gemaakt worden met do's en don'ts over het gehoor. Deze lijst wordt opgehangen op goed zichtbare plekken. Bijvoorbeeld: binnenkant wc deur, naast de spiegel, bij de garderobe en op de deur.	Het bestuur moet dit goedkeuren en de borden moeten aangeschaft worden.
Decibel- bord/meters	<ul style="list-style-type: none"> Er kan ter plekke gezien worden hoe veel decibel het waar is. Er kan een verschil aangegeven worden bij bijvoorbeeld het podium, de bar en de chill ruimtes. 	<ul style="list-style-type: none"> Niet alle deelnemers weten wat het cijfer betekend. Bestuur moet ermee akkoord gaan. Decibel bord moet aangeschaft worden. 	Deze borden moeten opgehangen worden in de richting waar mensen naartoe kijken, daarnaast moet duidelijk zijn aangegeven of dit getal goed/slecht is. Bv door kleurgebruik.	Deelnemers moeten de betekenis van het decibel getal weten en het bestuur moet ermee akkoord gaan.
Oorpauses inlassen	<ul style="list-style-type: none"> Goed uit te voeren. Kan tijdens het roken/praten. 	<ul style="list-style-type: none"> Niet heel effectief. Moet een speciale ruimte voor zijn ingericht. Jongeren kunnen niet gedwongen worden een oorpauze te nemen. 	Informatie geven dat dit een kleine moeite is en dat er een combinatie gemaakt kan worden met een rookpauze en/of praten.	Er moet een ruimte zijn ingericht voor de oorpauze en de jongeren moeten dit vaker toepassen.
Gehoorbescherming aanbieden	<ul style="list-style-type: none"> Zonder dat het de deelnemers geld kost, proberen ze het uit. 	<ul style="list-style-type: none"> Kost veel geld. Kunnen worden weggegooid door de deel- 	Het vinden van een sponsor die eventueel een aantal oordopjes wil sponsoren, zodat deze	Er moet een sponsor gevonden worden die de oordopjes kan betalen.

<i>Welke interventies</i>	<i>Wel een succes, omdat</i>	<i>Niet een succes, omdat</i>	<i>Hoe is de uitvoering</i>	<i>Kans op slagen</i>
		nemers	uitgedeeld kunnen worden bij bijvoorbeeld de stands, als bedankje voor de interviews.	
Campagne website	<ul style="list-style-type: none"> Deelnemers kunnen deze website op elk moment bekijken. Op de website kunnen links gezet worden naar bijvoorbeeld de mp3 check. 	<ul style="list-style-type: none"> De website moet gemaakt worden (kost veel tijd). 	Een simpele en duidelijke website, met daarop links naar bijvoorbeeld de oorcheck en andere belangrijke pagina's.	Iemand die verstand heeft van het maken van een website moet hieraan werken.
Volume niet te hoog	<ul style="list-style-type: none"> Niet de deelnemers, maar de dj/bestuur beslist het. 	<ul style="list-style-type: none"> De deelnemers willen graag harde muziek. 	Kunnen de bezoekers daadwerkelijk een verschil horen tussen bijvoorbeeld 100 en 103 dB? Zo niet, aanpassen door de DJ.	De DJ moet hiermee instemmen, want hij draait aan de knoppen.
Folder/flyermateriaal	<ul style="list-style-type: none"> Aandacht trekken. Kunnen de deelnemers bewaren en eventueel later rustig teruglezen. 	<ul style="list-style-type: none"> Wordt vaak weggegooid Kost geld. 	Een folder met hierop beknopt de belangrijkste informatie en eventueel verschillende links naar belangrijke/informatieve websites.	De folder moet gemaakt worden en moet gefinancierd worden.
Aanpassingen in de fysieke omgeving	<ul style="list-style-type: none"> De deelnemers merken hier weinig van. 	<ul style="list-style-type: none"> Kost geld. 	Hiervoor moet iemand van buitenaf worden ingehuurd die verstand heeft van bouw met betrekking tot het gehoor.	Er moeten aanpassingen gemaakt worden aan bijvoorbeeld de muren/plafonds en dit kost geld.

J Resultaten korte vragenlijst

Achtergrondkenmerken korte en lange vragenlijst

Respondenten		Korte vragenlijst (N = 95)	Lange vragenlijst* (N = 66)
Leeftijd in jaren		M (SD) 16.7 (2.8)	M (SD) 16.4 (2.4)
Geslacht	Meisje	n (%) 47 (49)	n (%) 35 (54)
	Jongen	48 (51)	30 (46)
Opleidingsniveau	VMBO	56 (60)	42 (65)
	MBO	14 (15)	6 (9)
	HAVO	10 (11)	7 (11)
	HBO	5 (5)	2 (3)
	VWO	4 (4)	4 (6)
	WO	4 (4)	4 (6)

* Eén respondent heeft geslacht niet ingevuld

Heb je zelf last van je gehoor/Wanneer heb je hier last van?

Heb je zelf last van je gehoor? (N=95)		Wanneer heb je hier last van? (N=78)	
	N (%)		N (%)
Nee	69 (73)		
Ja	26 (27)	Alleen direct na het uitgaan	20 (26)
		Langere tijd na het uitgaan	4 (5)
		Na het luisteren van muziek via MP3	4 (5)
		Nooit	43 (55)
		Altijd	7 (9)

Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?

Doet je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?	Ja/Nee, omdat:	Jongen (N=48)	Meisje (N=47)
		N (%)	N (%)
Ja		12 (25)	8 (17)
	Rustige muziek	1 (8)	0 (0)
	Oorkappen op werk	4 (33)	0 (0)
	Oordopjes	3 (25)	0 (0)
	Muziek zachter	3 (25)	5 (63)
	Niet te dicht bij de boxen	0 (0)	1 (13)
	Geen reden	1 (8)	2 (25)
Nee		36 (75)	39 (83)
	Geen last ervan	15 (42)	19 (49)
	Is niet nodig	6 (17)	5 (13)
	Feeststemming eraf	1 (3)	0 (0)
	Niet aan gedacht	5 (14)	7 (18)
	Niet bewust	1 (3)	0 (0)
	Weet ik niet	1 (3)	3 (8)

Doe je zelf iets om gehoorschade tegen te gaan?	Ja/Nee, omdat:	Jongen (N=48)	Meisje (N=47)
		N (%)	N (%)
	Geen zin in	1 (3)	0 (0)
	Ga nooit uit	1 (3)	0 (0)
	Ben al half doof	0 (0)	1 (3)
	Luister geen harde muziek	0 (0)	3 (8)
	Geen reden	5 (14)	1 (3)
		Jongen	Meisje
		N (%)	N (%)
Wat vind je van gehoorbescherming?		N = 48	N = 47
	Heel belangrijk	10 (21)	6 (13)
	Beetje belangrijk	21 (44)	21 (45)
	Niet belangrijk	2 (4)	5 (11)
	Daar ben ik nog helemaal niet mee bezig	15 (31)	15 (32)
Wat vind je van mensen die gehoorbescherming gebruiken?		N = 48	N = 47
	Stoer	15 (31)	14 (30)
	Niet stoer – geen watje/sukkel	31 (65)	32 (68)
	Een watje sukkel	0 (0)	1 (2)
	Niet van toepassing	2 (4)	0 (0)
Wat vind je van het geluidsniveau bij Utopia?		N = 46	N = 47
	Muziek staat te hard	2 (4)	7 (15)
	Muziek staat precies hard genoeg	27 (59)	26 (55)
	Muziek staat te zacht	4 (9)	0 (0)
	Maakt me niet uit	13 (28)	14 (30)
Wat zou je ervan vinden als de muziek bij Utopia zachter zou gaan?		N = 48	N = 45
	Geen probleem, ik blijf gewoon komen	13 (27)	17 (38)
	Wel een probleem, ik kom niet meer	7 (15)	6 (13)
	Wel een probleem, maar ik blijf komen	6 (13)	0 (0)
	Maakt me niet uit	22 (46)	22 (49)

K Resultaten lange vragenlijst

Weet je iets over gehoorschade?

Weet je iets over gehoorschade?	Ja, namelijk:	Jongen N = 30	Meisje N = 34
		N (%)	N (%)
Ja		14 (47)	21 (62)
	Je kan minder horen/doof worden	1 (7)	3 (14)
	Te luide tonen zijn slecht voor je oren	1 (7)	0 (0)
	Een permanente piep in je oren	1 (7)	2 (10)
	Trilhaartjes	5 (36)	3 (14)
	Beschadigt slakkenhuis	1 (7)	8 (38)
	Te hard geluid is schadelijk	2 (14)	5 (24)
	Geen reden	3 (21)	0 (0)
Nee		16 (53)	13 (37)

Luidheid van de muziek bij ...

		Jongen	Meisje
		N (%)	N (%)
Utopia feesten			
Jongen N = 13	Te hard	0 (0)	0 (0)
Meisje N = 6	Lekker hard	5 (38)	4 (67)
	Niet hard / niet zacht	8 (62)	2 (33)
	Zacht	0 (0)	0 (0)
	Te zacht	0 (0)	0 (0)
Bruin café			
Jongen N = 13	Te hard	0 (0)	0 (0)
Meisje N = 6	Lekker hard	0 (0)	0 (0)
	Niet hard / niet zacht	5 (38)	2 (33)
	Zacht	8 (62)	4 (67)
	Te zacht	0 (0)	0 (0)
Op schoolfeesten			
Jongen N = 27	Te hard	1 (3)	2 (6)
Meisje N = 34	Lekker hard	11 (41)	14 (41)
	Niet hard / niet zacht	11 (41)	16 (47)
	Zacht	2 (7)	1 (3)
	Te zacht	2 (7)	9 (26)
Bij het uitgaan			
Jongen N = 30	Te hard	4 (13)	4 (12)
Meisje N = 34	Lekker hard	15 (50)	20 (59)
	Niet hard / niet zacht	11 (37)	9 (26)
	Zacht	0 (0)	1 (3)
	Te zacht	0 (0)	0 (0)

Waarom wil je de muziek graag luid?

Anders, namelijk:	Jongen N = 30	Meisje N = 35
	N (%)	N (%)
Ik kom niet om te praten	4 (13)	0 (0)
Het geeft een fijn gevoel in mijn buik	3 (10)	9 (26)
Hoe harder de muziek, hoe beter ik kan dansen	4 (13)	7 (20)
Hier heb ik nooit over nagedacht	16 (53)	14 (40)
Anders, namelijk	3 (10)	5 (14)
Het is goede muziek	1 (33)	0 (0)
Liever de muziek niet luid	0 (0)	2 (40)
Sommige dingen in de muziek hoor je beter	0 (0)	1 (20)
Ik ga nooit uit	1 (33)	0 (0)
Mensen kunnen er niet doorheen schreeuwen	0 (0)	1 (20)
De bas hoor je goed	1 (33)	0 (0)
Zodat ik niet word lastig gevallen	0 (0)	1 (20)

Praat je wel eens met je vrienden over gehoorschade?

	Jongen N = 30	Meisje N = 35
	N (%)	N (%)
Nee	29 (97)	30 (86)
Ja	1 (3)	5 (14)
We hebben het dan over:		
Een vriend van mij heeft gehoorschade	1 (100)	0 (0)
Dat we een piep hebben	0 (0)	4 (80)
Algemene dingen	0 (0)	1 (20)

Denk je dat je zelf risico loopt op gehoorschade? En je vrienden?

			Jongen	Meisje
			N (%)	N (%)
Jezelf				
Jongen N = 30				
Meisje N = 35				
Nee			16 (53)	19 (54)
	Omdat	Geen harde muziek	6 (38)	9 (47)
		Ga meer naar huisfeesten	1 (6)	0 (0)
		Niet vaak uit	1 (6)	6 (32)
		Geen last	3 (19)	1 (5)
		Denk er niet over na	1 (6)	0 (0)
		Let er op	2 (13)	0 (0)
		Draag oortjes	1 (6)	0 (0)
		Geen antwoord	1 (6)	3 (16)
Ja			14 (47)	16 (46)
	Omdat	Hard geluid op werk	2 (14)	0 (0)
		Harde muziek	6 (43)	8 (50)
		Heb al last van me oren	3 (21)	1 (6)
		Iedereen loopt risico	1 (7)	0 (0)
		Gamen met headset	1 (7)	0 (0)
		Je kan het snel oplopen	0 (0)	2 (13)
		Ga vaak uit	0 (0)	4 (25)
		Denk er niet over na	0 (0)	1 (6)
		Geen antwoord	1 (7)	0 (0)
Vrienden				
Jongen N = 29				
Meisje N = 35				
Nee			13 (45)	15 (43)
	Omdat	Geen idee	5 (38)	6 (40)
		Niemand hoort slecht	5 (38)	0 (0)
		Muziek staat niet hard	1 (8)	0 (0)
		Gaan niet vaak uit	0 (0)	4 (27)
		Geen antwoord	2 (15)	5 (33)
Ja			16 (55)	20 (57)
	Omdat	Gaan vaak uit	5 (38)	5 (25)
		Harde muziek	8 (50)	14 (70)
		Hard geluid op werk	1 (6)	0 (0)
		Gamen met headset	1 (6)	0 (0)
		Doen er niks tegen	0 (0)	1 (5)
		Geen antwoord	1 (6)	0 (0)

Wie denk je dat er maatregelen neemt om gehoorschade tegen te gaan?

		Onderzoeksgroep N = 65
		N (%)
Uitgaansgelegenheid		20 (31)
Gemeente/burgemeester		12 (18)
Overheid/regering		12 (18)
Niemand		6 (9)
Geen idee		14 (22)
Anders,		1 (2)
Namelijk	De persoon zelf	1 (100)

Kun je zelf iets doen om gehoorschade te voorkomen?

		Onderzoeksgroep N = 65
		N (%)
Nee		19 (29)
Ja		46 (71)
Namelijk:		
N = 114	Watten	1 (1)
	Oorkappen	3 (3)
	Oordopjes	35 (31)
	Afstand van de boxen	11 (10)
	Niet te harde muziek	39 (34)
	Niet te vaak uitgaan	14 (12)
	Silent disco	3 (3)
	Oor pauze nemen	4 (4)
	Campagne	4 (4)

Wat vind je van de volgende ideeën?

		Jongen	Meisje
		N (%)	N (%)
Muziek zachter zetten			
Jongen N = 30	Heel goed	4 (13)	8 (23)
Meisje N = 35	Beetje goed	11 (37)	14 (40)
	Niet goed / niet slecht	8 (27)	9 (26)
	Beetje slecht	5 (17)	2 (6)
	Heel slecht	2 (7)	2 (6)
	Koptelefoon met piep neerleggen		
Jongen N = 30	Heel goed	2 (7)	4 (11)
Meisje N = 35	Beetje goed	8 (27)	11 (32)
	Niet goed / niet slecht	5 (17)	7 (20)
	Beetje slecht	4 (13)	7 (20)
	Heel slecht	11 (37)	6 (17)
MP3-check live uitvoeren			
Jongen N = 30	Heel goed	4 (13)	11 (32)
Meisje N = 34	Beetje goed	11 (37)	11 (32)
	Niet goed / niet slecht	10 (33)	10 (29)
	Beetje slecht	2 (7)	0 (0)
	Heel slecht	3 (10)	2 (6)
Decibel meter met kleurtjes ophangen			
Jongen N = 30	Heel goed	6 (20)	6 (18)
Meisje N = 34	Beetje goed	10 (33)	14 (41)
	Niet goed / niet slecht	10 (33)	5 (15)
	Beetje slecht	3 (10)	4 (12)
	Heel slecht	1 (3)	5 (15)
Decibelmeter op T-shirt			
Jongen N = 30	Heel goed	3 (10)	2 (6)
Meisje N = 35	Beetje goed	5 (17)	9 (26)
	Niet goed / niet slecht	9 (30)	12 (34)
	Beetje slecht	5 (17)	4 (11)
	Heel slecht	8 (27)	8 (23)
Oordoppen automatisch installeren			
Jongen N = 30	Heel goed	7 (23)	4 (11)
Meisje N = 35	Beetje goed	10 (33)	13 (37)
	Niet goed / niet slecht	6 (20)	9 (26)
	Beetje slecht	3 (10)	5 (14)
	Heel slecht	4 (13)	4 (11)
Oor pauze inlassen			
Jongen N = 30	Heel goed	2 (7)	2 (6)
Meisje N = 35	Beetje goed	3 (10)	7 (20)
	Niet goed / niet slecht	7 (23)	9 (26)
	Beetje slecht	5 (17)	6 (17)
	Heel slecht	13 (43)	11 (31)
Hek om speakers zetten			
Jongen N = 29	Heel goed	6 (21)	9 (26)
Meisje N = 35	Beetje goed	6 (21)	11 (31)
	Niet goed / niet slecht	8 (28)	3 (9)
	Beetje slecht	3 (10)	4 (11)
	Heel slecht	6 (21)	8 (23)
Informatiestand bij Utopia			
Jongen N = 28	Heel goed	3 (11)	0 (0)
Meisje N = 33	Beetje goed	5 (18)	7 (21)
	Niet goed / niet slecht	13 (46)	11 (33)
	Beetje slecht	3 (11)	6 (18)
	Heel slecht	4 (14)	9 (27)

Welk idee lijkt jou het meest / minst geschikt?

		Onderzoeksgroep
		N (%)
Meest N = 64	Muziek zachter zetten	12 (19)
	Koptelefoon met piep neerleggen	6 (9)
	MP3 check live uitvoeren	11 (17)
	Decibel meter met kleurtjes ophangen	10 (16)
	Decibel meter op T-shirt	4 (6)
	Oordoppen automaat installeren	12 (19)
	Oor pauze inlassen	1 (2)
	Hek om speakers zetten	7 (11)
	Informatiestand bij Utopia met ...	1 (2)
	Minst N = 66	Muziek zachter zetten
Koptelefoon met piep neerleggen		11 (17)
MP3 check live uitvoeren		0 (0)
Decibel meter met kleurtjes ophangen		3 (5)
Decibel meter op T-shirt		10 (15)
Oordoppen automaat installeren		0 (0)
Oor pauze inlassen		20 (30)
Hek om speakers zetten		9 (14)
Informatiestand bij Utopia met ...		10 (15)

Hoe kunnen wij jongeren in het uitgaansleven het beste bereiken denk je?

		Onderzoeksgroep
		N = 48
		N (%)
Op locatie folders / waarschuwborden ophangen		16 (33)
Social Media / internet		9 (19)
Ervaringsdeskundige in het uitgaansleven		3 (6)
Peer to peer		2 (4)
Consequenties laten horen		8 (17)
Informatieavond organiseren		2 (4)
Voorlichtingen op school		2 (4)
Reclames/campagnes		6 (13)

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren maatregelen nemen om gehoorschade tegen te gaan?

		Onderzoeksgroep
		N = 42
		N (%)
Boetes uitdelen / wettelijk		3 (7)
Waarschuwen / aandacht aan besteden/bewust maken		9 (21)
Muntjes als je oordoppen draagt / gratis oordoppen		3 (7)
Overall even harde muziek		4 (10)
Op locatie / folders uitdelen		3 (7)
Confronteren met de gevolgen		9 (21)
Voorlichting op school		6 (14)
Reclame maken		4 (10)
Imago veranderen		1 (2)

L Leden projectgroep

Gemeente Zoeterwoude	A. de Goede (via JAR) C. van Loon
GGD Hollands Midden	E. Johannes
LUMC	Prof. dr. R. Reis
Nationale Hoorstichting	A. Gorter
TNO	G.P.A de Lijster-van Kampen MSc Dr. C.P.B. van der Ploeg L.S. Zieltjens